МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Філологічний факультет
катедра української мови
імені професора Івана Ковалика

НЕОФІЦІЙНИЙ ІМЕННИК УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ ВИМІР

Магістерська робота
студентки ІІ курсу групи ФЛОм-21с
спеціалізації 014. 01 Середня освіта
(освітня програма “Українська мова та література”)
денної форми здобуття освіти
Шмигель Ольги Ярославівни
Науковий керівник – к.ф.н., доц. Сколоздра-Шепітко О.Р.

Львів - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИВНИХ..... 8

1.1. Позивний як об’єкт дослідження ономастики. 8

1.2. Позивний як об’єкт дослідження соціолінгвістики й методики..... 16

РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЗИВНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ..... 19

1.1. Позивний крізь призму ономастики..... 19

2.2. Позивний крізь призму соціоономастики 52

РОЗДІЛ 3.....

ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ ВИМІР ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИВНИХ 61

ВИСНОВКИ..... 66

Список використаної літератури 69

ДОДАТКИ..... 74

Картотека позивних: 84

ВСТУП

Власні назви – це та невід'ємна частина щоденного існування, яка наповнює сенсом та змістом наше життя. Функціонування власних назв повсюдне, використання та виникнення масове, а існування супроводжується споконвіків. Наука ономастика вивчає власні назви та розкриває їхню внутрішню мотивацію, а також фіксує і зберігає цей важливий код українського назвознавства як пам'ятку та незаперечний доказ нашого існування. В українській онімній традиції кожен об'єкт має свою назву, що допомагає виділяти його з-поміж інших іменованих об'єктів, індивідуалізувати та ідентифікувати. Імена людей як об'єкт ономастики – одна з важливих ланок в онімній системі, яку ґрунтовно вивчають та досліджують учені. Уже є досвід вивчення неофіційних імен школярів, жителів міст, містечок чи сіл, військових, про що свідчать праці М. Лесюка[1], Г.Мацюк[2], В. Німчука[3], Н. Павликівської[4], В. Павлюк[56], Л. Підкуймухи[7], А. Чучвари[8] та ін.

---

[1] Лесюк М.П. Псевда вояків Української Повстанської Армії . *Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych* / pod redakcją Zofii Abramowicz, Leonardy Dacewicz : materiały z Międzynarodowej konferencji onomastycznej (Białystok–Supraśl, 26–27 X 1998 r.). Białystok, 1999. S. 177–185.

[2] Matsyuk Halyna. Language and war in Ukraine: Unofficial names in the socio-group "Ukrainian military" as a marker of interpersonal communication. *Onoma*. 2022. Vol. 57. P. 197-216. https://onomajournal.org/vol-57/____doi:10.34158/ONOMA.57/2022/13

[3] Німчук В.В. Про українську псевдонімію та криптонімію. *Українська мова*. 2002. № 2. С. 30-58.

[4] Павликівська Н. М. Псевдоніми й інші різновиди антропонімів. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія : Мовознавство. 2009. Т. 17, вип. 15(3). С. 101-105.

[5] Павлюк В. А. Становлення неофіційного антропонімікону Вінничини : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. – Вінниця, 2016. – 244 с

[6] Павлюк В. А. Становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01; Донец. нац. ун-т. - Вінниця, 2016. - 20 с.

[7] Підкуймуха Л. М. Позивні учасників антитерористичної операції на Донбасі : спроба аналізу. *Мова : класичне – модерне – постмодерне : збірник наукових праць*. 2016. Вип. 2. С. 135–144.

[8] Чучвара А. П. Соціокогнітивні чинники формування прізвиська школяра (на матеріалі неофіційного іменника учнів Львівської області). Дисертація канд. філол. наук: 10.02.01, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л., 2013. 200 с.

Неофіційний іменник українського військовослужбовця як колись, так і зараз украй важливо збирати, опрацьовувати та увіковічнювати в нашій онімній системі. Неофіційні імена українських військовослужбовців – це насамперед позивні, які отримують наші сміливі воїни від побратимів чи командування або ж обирають їх самостійно, тому такі іменування мають велике значення в житті військового. Аналіз позивних показує не тільки мотивацію конкретного позивного, а й антропонімну палітру національного ономастикону. Тому вивчення позивних має не лише велику наукову цінність для української ономастики, а й морально-етичну для кожного українця, оскільки це допомагає вшанувати та увіковічнити пам'ять про наших героїв, які ціною власного життя бережуть суверенність української держави.

Актуальність та новизна роботи. Сьогодні як ніколи вивчення та дослідження позивних військовослужбовців є не просто актуальним, а й необхідним. У науковій роботі досліджуємо мотивацію та значення позивних тих військовослужбовців, які стали на захист України на початку повномасштабного вторгнення росії 24 лютого 2022 року і дотепер. Ця сфера дослідження ще не є достатньо вивченою та опрацьованою у зв'язку з тим, що війна триває і лави української армії постійно поповнюються новими людьми, а отже, і новими позивними. Важливо фіксувати та зберігати цей неофіційний іменник наших військовослужбовців насамперед для того, щоб увіковічнити пам'ять про наших героїв, а також дослідити духовний національний код українського війська через назви позивних військовослужбовців. Отже, актуальність наукової роботи зумовлена потребою збереження та кращого розуміння коду українського героя на матеріалі неофіційних назв воїнів. Новизна наукової праці полягає в тому, що в роботі проаналізовано лексичну базу неофіційного іменника крізь призму лінгвістики та дидактики.

Мета роботи – здійснити комплексний лінгвістичний та лінгводидактичний аналіз позивних військовослужбовців з 2022 р.

Для реалізації поставленої мети необхідно виконати низку **завдань:**

– проаналізувати стан дослідження позивних в українському мовознавстві;

– висвітлити термін «псевдонім» та «позивний» у світлі сучасних мовознавчих студій;

– схарактеризувати та узагальнити позивний у системі власних назв;

– зібрати та систематизувати позивні учасників повномасштабного протистояння;

– описати причини, які детермінують вибір тієї чи іншої самоназви військовими;

– з'ясувати структурно-семантичні особливості позивних;

– описати позивні військовослужбовців крізь призму методики викладання української мови в закладах загальної середньої освіти.

Об'єкт дослідження – вторинні найменування українських військових.

Предмет дослідження – мотивація називання воїнів, значення позивних військовослужбовців з 2022 р.

Джерельна база дослідження:

- офіційні сайти (ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ Офіційне інтернет-представництво Президента України)
- польове дослідження (електронний питальник в Google Forms) (Електронне посилання на питальник в додатку №1)
- платформа пам'яті «Меморіал»
- українське видання «МЕЖА»
- інформаційний портал «Гречка»
- *Буковинський незалежний інформаційний порта*л «БукІнфо»
- інтернет-видання «Суспільне Новини»
- інтернет-видання «Землячки»
- українське суспільно-політичне інтернет-ЗМІ «Українська правда»
- сторінка ФК «Динамо»
- сторінка онлайн-медіа Міністерства оборони України АрміяInform

Методи дослідження.

Відповідно до поставленої мети в науковій роботі використано елементи соціолінгвістичного дослідження, етимологічного та кількісного аналізів. Завдяки елементам ***соціолінгвістичного дослідження*** здійснено науковий аналіз позивного як показника комунікації в соціогрупі «військові». Для простеження генези позивних застосовано метод ***етимологічного аналізу***. За допомогою ***аналітично-описового*** методу здійснено наукову інтерпретацію позивного, розгорнуто й детально проаналізовано його ознаки та основні функції в певному середовищі. Метод ***компонентного аналізу*** забезпечує дослідження структури, принципів та мотивів творення позивних і встановлення системних відношень між ними. ***Порівняльний*** метод уможливлює виявлення спільних і подібних рис у номінації воїнів, які поповнили лави різних батальйонів з початку повномасштабного вторгнення тощо. ***Біографічний*** метод дозволяє пояснити мотив номінації на підставі знань про життя воїна. Застосовано метод ***суцільної вибірки*** (на основі аналізу петицій, «Книги пам'яті полеглих за Україну» та польових досліджень), який ужито для виокремлення та фіксації власних назв. Використано також метод ***кількісних підрахунків***, за допомогою якого здійснено підрахунки зібраного матеріалу, що дозволить його всебічно проаналізувати та встановити певні закономірності.

Методика дослідження.

- опрацювання наукової літератури;
- збір матеріалу;
- створення анкети або опитувальника;
- аналіз інформації;
- інтерпретація результатів;
- реалізація дослідження в лінгводидактиці;
- підготовка звіту.

Практичне значення одержаних результатів: висновки, одержані в результаті дослідження, можуть бути використані під час підготовки науково-дослідних робіт з ономастики, при читанні відповідних дисциплін вільного

вибору студента. Представлені в роботі ономастичні одиниці, отримані внаслідок проведеної пошукової роботи, можуть бути застосовані на уроках української мови, історії України та народознавства в школі, а також під час проведення виховних заходів.

Структура робота: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Апробація роботи. Основні теоретичні та практичні результати роботи дослідження були апробовані на конференціях:

- Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з української мови, літератури (з методиками їх викладання) (м. Київ, 2024 р., переможець номінації «Лідер інновацій»);
- Міжвузівська наукова конференція, приурочена Дню української писемності та мови «СИЛА МОВИ: ДУХ, ЗБРОЯ, ІНТЕЛЕКТ» (м. Львів, 2024 р.);
- III Міжнародна мультидисциплінарна студентська інтернет-конференція «Мозаїка наукової комунікації» (м. Львів, 2023 р.)**;**
- IV Міжнародна мультидисциплінарна студентська інтернет-конференція «Мозаїка наукової комунікації» (м. Львів, 2024 р.).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИВНИХ

1.1. Позивний як об'єкт дослідження ономастики.

Ономастика – спеціальна лінгвістично-історична дисципліна, яка вивчає власні імена й назви, їх історію, семантику, будову, основні закономірності розвитку. Ономастику вважають розділом лінгвістики, що досліджує сукупність власних імен певної території, етносу, історичного періоду[9].

Представляють ономастичні дослідження в дискурсі українського мовознавства праці таких науковців: А. Білецького, Д. Бучка, Г. Бучко, І. Желєзняк, Ю. Карпенка, О. Карпенко, Р. Козлової, І. Ковалика, В. Лучика, В. Німчука, Н. Павликівської, В. Павлюк, Ю. Редька, М. Торчинського, М. Худаша, П. Чучки, В. Шульгача та багатьох інших.

В ономастиці одну із важливих складових складає антропоніміка, сферою її зацікавлення слугують власні імена людей, серед них особові імена, прізвища, прізвиська, псевдоніми, криптоніми, нікнейми, імена фольклорних, міфологійних та літературних персонажів.

Українські лінгвісти своєю увагою не оминули й неофіційний антропонімікон. Псевдонімію досліджували такі українські мовознавці: М. Лесюк, В.Німчук, О. Петрова, М.Торчинський, П.Чучка та ін.

Наприклад, Н. Павликівська вивчає псевдоніми діячів мистецтва та воїнів ХХ століття [10] ; О. Петрова також займається вивченням та опрацюванням теми псевдонімів (дисертаційна робота «Особливості номінації

[9] Дзира Я.І. ОНОМАСТИКА [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О.

[10] *Павликівська Н. М.* Українська псевдонімія ХХ століття : автореф. дис ... д - ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2010. 36 с

в псевдонімії німецької та української мов»)[11], М. Лесюк проаналізував псевда упівців («Псевда вояків Української Повстанської Армії»)[12].

Цікавою є монографія В. Соприкіної та О. Маленко «Псевдонімікон української культурно-мистецької сфери початку XXI століття: лінгвістична інтерпретація», у якій докладно та поглиблено досліджено онтологічну природу, психоментальні механізми постання й використання псевдонімів, особливості їхньої сучасної формально-семантичної актуалізації, істотне розширення прагматики, інтенсифікацію стилістичного навантаження в українській культурно-мистецькій сфері початку XXI ст.[13]. Авторки фактично здійснили вичерпну лінгвістичну інвентаризацію псевдонімного словника української культурно-мистецької сфери початку XXI століття.

Термін «псевдонім» об'єднує величезну групу вигаданих імен, різнотипних за способами творення і графічним зображенням. На відміну від обов'язкових і сталих позначень особи, псевдоніми є факультативними найменуваннями, які, як пише Т. Комісаренко, використовуються в окремих соціально-професійних групах. Їх функціонування не регламентується законодавчо[14]. Псевдонім для більшості мовознавців – це складова частина антропонімної системи, у якій вони посідають особливе місце. Псевдоніми мають як спільні, так і відмінні риси із антропонімами. Псевдоніми як варіанти антропонімів використовуються з різних причин: засекречення справжнього імені, створення конспірації, збереження військової таємниці або вираження образної самоідентифікації – ці призначення відрізняють їх від інших антропонімних одиниць.

---

[11] Петрова О. В. Особливості номінації в псевдонімії німецької та української мов : автореф. дис. ... канд. філол. наук :10. 02. 17. Донецьк, 2005. 20 с.

[12] Лесюк М. П. Псевда вояків Української Повстанської Армії. *Nazewnictwo na pograniczach etniczno-jezykowych : materiały z Międzynarodowej konferencji onomastycznej,* Białystok–Supraśl, 26– 27 X 1998 r. Bialystok, 1999. S. 177–184.

[13] https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/01f7daf8-ec23-4a2a-bedd-38cf17596dd2/content. – С.4.

[14] Комісаренко Т. Вплив псевдоніма на долю носія. URL: http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/1718/1/Тетяна%20Комісаренко.pdf.

Псевдонім — різновид антропоніма, прибране (вигадане) особове іменування, яке використовують представники окремих соціальних груп у суспільстві (письменники, публіцисти, композитори, актори, художники, співаки, громадсько-політичні діячі, злочинні елементи) поряд зі своїм справжнім іменем та прізвищем або замість них з метою конспірації через причини особистісного, політичного та юридичного характеру[15] .

У мовознавстві псевдоніми тлумачать як: 1) специфічний розряд антропонімів; 2) індивідуальні імена людей; 3) самоназви, що виникли в результаті свідомого вибору автором мотиву номінації та способів і засобів мови для його реалізації.

Т. Комісаренко[16] псевдонімні одиниці ділить на такі групи: 1) власне псевдоніми, що створюють ілюзію справжності імені й прізвища; 2) узагальнювальні (колективні) псевдоніми;3) фразіоніми або описові псевдоніми; 4) топонімічні псевдоніми; 5) аллоніми – це використання чужого; 6) графоніми.

Вагомий внесок у дослідження української псевдоніміки зробила Н. Павликівська, монографія якої присвячена комплексному аналізові різних груп псевдонімів ХХ століття, зокрема літературно-мистецьких, політичних та кримінальних. Вчена не тільки дає власне визначення терміну «псевдонім» як особливого виду антропоніма, але й визначає його статус в національній ономосистемі. Важливим у праці є виокремлення функцій псевдонімних одиниць, диференціація псевдонімів, прізвиськ і кличок, аналіз способів і засобів творення цього класу антропонімів. Суперечливим, на нашу думку, є твердження про те, що кличка – це різновид псевдоніма[17].

---

[15] Павликівська Н.М. Апелятиви-історизми у псевдонімії ОУН та УПА. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2012. № 5. С. 126–127.

[16] Комісаренко Т. Вплив псевдоніма на долю носія. URL: http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/1718/1/Тетяна%20Комісаренко.pdf.

[17] Павликівська Н. Псевдоніми учасників національно-визвольних змагань 1929–1950-х років ХХ століття: ОУН та УПА. *Лінгвістичні дослідження: збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2012. Вип. 33. С. 14 – 18.

Слушною є думка Н. Павликівської про те, що «псевдонім — це не тільки самоназва, а й найменування, яке носій отримує від оточення; у політичній псевдонімії, зокрема в підпільників, промовисті псевдоніми не бажані, бо за ними носіїв можуть викрити; характеризують носія не всі псевдоніми, а лише вигадані; змінені імена й прізвища, що замінили справжнє іменування носія, цього не передбачають»[18] .

Н. Павликівська виділяє такі ознаки псевдонімів: 1) Щодо лексичної семантики, то це вторинна чи факультативна назва, яка не є офіційною, інформативно наповнена і може набувати конотативних відтінків, виконуючи оцінну, естетичну чи символічну функції; 2) Щодо соціокомунікативної та функціональної ознаки, то псевдонім може вживатись і в офіційній сфері, не виказуючи справжнє ім'я носія[19].

На переконання П. Чучки, псевдоніми мають достатню кількість ознак, аби вважати їх онімами окремого класу в рамках національної антропосистеми [20] . Учений вважає вагомими такі ознаки псевдонімів:1) самоназва, яку обирає собі сам іменований; 2) факультативні знаки; 3) неофіційність (майже в усіх випадках); 4) можливість мати кілька псевдонімів в одної людини; 5) мотивована, промовиста назва, якою не просто називають, але й характеризують з позитивного боку[21].

Таким чином, П. Чучка інтерпретує псевдонім як самоназву, яку факультативно використовує особа поряд зі справжнім прізвищем чи іменем з метою приховати своє «Я» або маніфестувати власне життєве кредо.

---

[18] Павликівська Н.М. Українські псевдоніми як об'єкт ономастичних досліджень. *Вісник Запорізького нац. ун-ту. Філол. науки*. 2012. № 1. С. 340.

[19] Павликівська Н.М. Українська псевдонімія XX століття: автореф. дис. на здобуття ступеня докт. філол. наук: спец. 10.02.01. – українська мова./ Н.М.Павликівська. – К., 2010 – С.7-8.

[20] *Чучка П.* Українські псевдоніми: статус, структура і функції. *Наукові записки Кіровоградського державного педуніверситету ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2001. Вип. 37. С. 100-103.

[21] *Чучка П.П.* Українські псевдоніми: статус, структура і функції. *Наукові записки КДПУ*. Вип.37. Кіровоград, 2001. С. 82-83.

На противагу думці П. Чучки про псевдонім як самоназву у В. В. Німчука виникає припущення, що не кожен псевдонім є самоназвою і не завжди характеризує особу із позитивним забарвленням. Учений зауважує, що партизанські псевдоніми формувалися на основі власних імен та прізвищ або чужих найменувань. У дослідженнях про псевдоніми оунівців до мотиваційної бази вчений зараховує етнічну характеристику, зв'язки з іншими людьми, характеристику трудової діяльності, соціального статусу, зв'язок із фауною і флорою рідного краю, з навколишнім матеріальним світом, характеристику зовнішності, внутрішнього світу денотата тощо[22].

Цікавою є думка Н. Павликівської, яка зазначає, що «підпільники частіше отримували псевдоніми від своїх командирів чи побратимів з боротьби, аніж обирали їх самостійно»[23].

М. Лесюк написав теж чимало ґрунтовних праць про псевдо учасників визвольних змагань українського народу 40–50-х років XX ст., серед яких «Псевда вояків Української Повстанської Армії» (1999)[24]; «Неофіційний антропонімікон УПА» (2002)[25]. Науковець вважає, що у творенні псевдо «беруть участь імена людей, прізвища, назви за походженням, за національністю чи етнічною належністю, імена чи прізвиська народних героїв, видатних діячів, назви звірів, дерев, рослин, прикметники, які характеризують людину за зовнішніми й внутрішніми рисами»[26].

Як мовне явище псевдоніми досліджували також західні (А. Рум, Дж. Кларк, Дж. Мосман, Г. Шарп) лінгвісти. Окремі науковці аналізують військовий сленг і порушують тему позивних (Т. Кареу, Е. Фразер та ін.).

---

[22] Німчук В.В. Про українську псевдонімію та криптонімію. *Українська мова.* 2002. № 2. С. 30–58.

[23] Павликівська Н.М. Питання української псевдонімії XX століття. Вінниця: Глобус-прес, 2009. С. 11.

[24] Лесюк М.П. Псевда вояків Української Повстанської Армії. *Studia Slawistyczne 1; Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych*. Białystok, 1999. S. 114–184.

[25] Лесюк М.П. Неофіційний антропонімікон УПА. *Галичина*. Івано-Франківськ, 2002. № 8. С. 126–139

[26] Лесюк М.П. Псевда вояків Української Повстанської Армії. *Studia Slawistyczne 1; Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych.* Białystok, 1999. S. 114–184.

У XXI столітті як окремий різновид псевдонімів розглядаємо «позивні», якими нині послуговуються учасники російсько-української війни. Вони наділені інформативністю та високим характеристично-функційним потенціалом.

Сьогодні вже є низка праць мовознавців про позивні військовослужбовців, які брали участь в антитерористичній операції на Донбасі. Серед таких можемо назвати праці Л. Підкуймухи «Позивні учасників антитерористичної операції на Донбасі : спроба аналізу», Н. Шульської «Номінативна характеристика позивних імен бійців АТО, уживаних у мові ЗМІ», Р. Яцків «Псевдоніми учасників національно-визвольних змагань — позивні військовослужбовців Збройних сил України: семантичні паралелі».

Від початку повномасштабного вторгнення, коли війна перейшла на нову фазу боротьби (військового протистояння), лави української армії в рази поповнили добровольці та молоді курсанти, які стали на захист власної державності та є надійним щитом проти жорстокої агресії окупанта. Тому позивні військовослужбовців цього періоду ще не є достатньо дослідженими, ґрунтовно зібраними, опрацьованими й систематизованими.

Є міркування дослідників, що «псевдонім», «псевдо» й «позивний» — це тотожні поняття, адже в кожного із них спільне призначення — «приховати, замаскувати» справжнє ім'я носія. Очевидно, що «псевдонім має найширшу сферу застосування (окрім військово-політичної, також мистецтво, література). Термін *псевдо* використовують стосовно учасників національно-визвольних змагань (ОУН— УПА), і нині ним послуговуються бійці багатьох добровольчих батальйонів. Та найуживанішим у сучасному дискурсі є поняття *позивний*, який служить для того, аби в радіоетері не називати своїх персональних даних. Саме тому такі назви зазвичай чіткі й однослівні»[27].

[27] Підкуймуха Л. М. Позивні учасників антитерористичної операції на Донбасі : спроба аналізу. *Мова : класичне – модерне – постмодерне : збірник наукових праць*. 2016. Вип. 2. С. 135–144.

В українській ономастиці є небагато праць, які присвячені характеристиці позивних. Це пояснюється тим, що цей термін найперше належить до технічної або військової сфер, найменше ним послуговується лінгвістична наука.

У сучасних мовознавчих енциклопедіях та словниках терміна *позивний* немає. Враховуючи функціональне й ономастичне навантаження таких антропонімів, їх співвідносять із псевдонімами, а також з терміном «індивідуальне прізвисько». З останніми позивні частково збігаються у функціях, а також за лексичною базою та структурою. Щодо спільних рис із псевдонімами, то вони мають однакові причини виникнення – приховати справжнє ім'я і показати своє світоглядне кредо»[28].

Воєнні події на Сході України активізували зацікавлення найменуваннями військовослужбовців. Зокрема, перед мовознавцями постають такі запитання: чи вважати позивні різновидом уже наявних в класифікаціях прізвиськ або псевдонімів, чи це окремий вид антропонімів; який термін використовувати для іменування неофіційних імен військових. Науковці не мають одностайної думки щодо цього. Наприклад, Н. Павликівська, досліджуючи в дисертаційній праці неофіційні назви членів Організації українських націоналістів (ОУН) та вояків Української повстанської армії (УПА), використовує термін *псевдонім*, мовознавець М. Торчинський уточнює термін як *міліті-псевдонім*, Н. Шульська в статті «Неофіційна антропонімія соціально небезпечних груп людей у кризовому медійному дискурсі» оперує терміном *позивний*, а в праці «Неофіційні антропоніми терористів в українських масмедіа» прирівнює його до прізвиська. Л. Підкуймуха в праці «Позивні учасників антитерористичної операції на Донбасі: спроба аналізу» наголошує, що терміни псевдонім, псевдо та позивний мають спільну функцію приховування, а отже, можуть вважатися

[28] Кравченко Л. Лексична база позивних українських бійців – учасників озброєного конфлікту на сході України в 2014 р. *Тенденції розвитку української лексики та граматики*. Ч. ІІ. Варшава – Івано-Франківськ, 2015. С. 224–225.

рівнозначними. Таким чином, як підсумовують О. Маленко та В. Соприкіна, «за переліченими пропозиціями можна зрозуміти, що терміни *прізвисько, псевдонім* та *позивний* є ніби тотожними».[29]

Українські військові використовують терміни *позивний, псевдо, військове прізвисько* як синоніми на позначення псевдоніма військовослужбовця Збройних сил України. Лінгвісти у своїх дослідженнях використовують різні терміни або ж ототожнюють їх. Найчастіше найменування бійців ХХ століття трактують як псевдоніми, а ХХІ – як позивні.

На думку Ю. Копитко, «позивний – це окремий різновид псевдоніма, який використовують військові, медики, волонтери тощо для розпізнання у процесі переговорів по рації, теле- або радіоефірів з метою приховати справжнє ім'я носія. Кожен позивний є псевдонімом, але не кожний псевдонім є позивним. Тобто термін *позивний* є вужчим і має вищий рівень засекреченості» [30] . Неофіційні власні назви учасників АТО дослідниця зараховує до підкласу позивних – міліті-псевдонімів (за класифікацією М. М. Торчинського). Вважає, що на їхній вибір упливають як інтра-, так й екстралінгвальні чинники[31].

Отже, позивний – це суто військовий термін, який є різновидом псевдоніма і виник на початку ХХІ століття у зв'язку із збройним українсько-російським протистоянням. Позивний виконує всі ті самі функції, що й псевдонім, і є штучно створеною власною назвою військовослужбовця, яка служить йому для шифрування своєї особистості задля власної безпеки і використовується тільки в обмеженому колі військовослужбовців.

На мою думку, позивний – це унікальний шифр військового в певній соціогрупі військовослужбовців, який виконує не тільки місію засекречення

---

[29] Соприкіна В., Маленко О. Псевдонімікон української культурномистецької сфери початку ХХІ століття: лінгвістична інтерпретація : [монографія]. Харків : ХНПУ; ХІФТ, 2021. С.29.

[30] Копитко Ю. Псевдонім як маркер взаємодії понять мова-війна (на матеріалі неофіційного іменника воїнів АТО). Львів, 2019. 109 с.

[31] Копитко Ю. Псевдонім як маркер взаємодії понять мова-війна (на матеріалі неофіційного іменника воїнів АТО). Львів, 2019. 109 с.

особи, спрощеного звертання один до одного, але й у деяких випадках вираження власної ідентичності. Виконує як практичну, так і духовну функції в житті військовослужбовця.

1.2. Позивний як об'єкт дослідження соціолінгвістики і методики

Вивчення позивного в межах соціолінгвістики – це достатньо нова галузь досліджень у науковій сфері, але у зв'язку із війною в Україні, цей напрям набуває все більшого зацікавлення серед науковців. Варто відзначити наукові розвідки Ю. Копитко, яка в роботі «Неофіційний іменник в соціогрупі «військові»: формування ознак на матеріалі біографічних текстів XX-XXI ст.» дослідила неофіційний іменник як маркер комунікації представників певної соціогрупи на матеріалі різних соціальних колективів; а в праці «Псевдонім як маркер взаємодії понять мова – війна (на матеріалі неофіційного іменника воїнів АТО)» проаналізувала зв'язок мова-війна як одне із питань предметного поля сучасної соціолінгвістики на матеріалі псевдонімів воїнів АТО.

Як відомо, «найважливішими проблемами, якими займається соціолінгвістика, є соціальна диференціація мови, мова і нація, мовна ситуація, взаємодія мови й культури, двомовність і багатомовність, мова і суспільство, мовне планування, мовна політика тощо»[32]. Оскільки соціолінгвістика вивчає взаємозв'язок між мовою та іншими суспільними сферами, то, враховуючи сьогоднішні реалії в Україні, також важливо досліджувати функціонування позивного в різних соціогрупах та суспільних сферах.

Категорія неофіційного найменування військовослужбовців в соціолінгвістиці ще не має багато напрацювань. З погляду соціолінгвістики, ім'я людини використовується як засіб комунікації для представників

[32] Мацюк Г. П. Соціолінгвістика як інтеграційний напрям досліджень в умовах сучасної парадигми : міжнародний досвід й українська перспектива. *Наукові записки НаУКМА*. Філологічні науки. № 137. с. 28–34.

конкретної соціогрупи. Важливо зрозуміти, як саме позивний впливає на сприйняття у різних соціогрупах, як саме його розуміють військовослужбовці та як інтерпретують рідні та чужі люди.

Завдяки соціоономастичному аналізу ми можемо простежити ендогенність та екзогенність позивних військовослужбовців та зрозуміти, яка група переважає.

За даними анкетування, яке проводили серед військових, бійці або самі придумають собі позивні імена, або частіше їм такі найменування дають побратими. Інколи на війні наділяють «другими» іменами за спеціальними таблицями позивних, які складає військове керівництво[33]. Військовослужбовці можуть мати як один, так і декілька позивних, що може свідчити про багатий життєвий досвід воїна, який відображується на його позивних. Ця особливість множинності позивних також є важливою для соціолінгвістики, оскільки допомагає ширше розкрити особистість військовослужбовця у зв'язку його позивних із життєвими обставинами в минулому.

Якщо вивчення неофіційного іменника військовослужбовця з погляду соціоономастики ще мало досліджене, але містить уже деякі напрацювання, то з погляду методики позивний ще зовсім не вивчений та не містить жодного наукового напрацювання в цій сфері. Позивний як об'єкт дослідження методики має велику матеріальну та ментальну цінність у сфері дидактики, оскільки дозволяє ознайомлювати молоде покоління із українськими захисниками, а також загиблими героями через вивчення позивних. Вивчення позивних у школі допоможе формувати в учасників освітнього процесу національну свідомість, краще розуміти важливість вивчення не тільки рідної мови, а й історії, культури, літератури, оскільки вони глибше ознайомляться із людьми, які ціною власного життя пішли захищати майбутнє українського народу.

[33] ПОЗИВНІ ІМЕНА УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ В АНТРОПОНІМНІЙ СИСТЕМІ МОВИ (НА ПРИКЛАДІ МАТЕРІАЛІВ ЗМІ) http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28289/1/10_shylska.pdf

Позивні військовослужбовців можна розглядати на уроках української мови, літератури, позакласних заняттях, виховних годинах, гурткових роботах, літературних вечорах, тижнях пошани героїв після ознайомчих біографічних виступів, присвячених цій темі, введення системи вправ, які допоможуть учням знаходити зв’язки між позивними та їхньою мотивацією.

Отже, позивні військовослужбовців є неоціненним надбанням української ономастики зокрема та культурного фонду України в цілому. Їх треба збирати, аналізувати, укладати словники.

РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЗИВНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

2.1. Позивний крізь призму ономастики

Позивні – це антропоніми, які побутують у вузькій сфері вживання, переважно в обмеженому середовищі військовослужбовців (в батальйоні, роті, спецпідрозділі та ін.). Мотиви номінації позивного інколи встановити надзвичайно важко, а то й практично неможливо. Причина, час, мотиваційна ознака виникнення позивного може бути лишень відома для тих учасників окремої військової структури, у якій цей позивний побутує. Для людей, не пов'язаних із певним військовим підрозділом, внутрішня природа позивного практично невідома. Такий антропонім сприймається на рівні втраченої мотивації, і тільки завдяки асоціативному тлумаченню й припущенню можливих способів і причин появи того чи того неофіційного найменування військового можна встановити походження позивного. Через використання позивних здебільшого в колі людей, які об'єднані спільною справою, вони часто мають закритий характер, тому укласти повний список усіх позивних військових практично не можливо.[34].

У цій роботі ми подаємо тільки однозначні позивні або позивні із прозорою семантикою, всі інші ще потребують детального дослідження.

Виділяємо такі мотиви номінації:

I. Позивні, мотивовані прізвищем носія:

Позивні, що повністю повторюють прізвище й утворені лексико-семантичним способом словотвору (трансантропонімізацією):

Доля – Доля Олексій;

ДУБ – Дуб Денис;

Махно – Махно Павло;

Сторожук – Сторожук Дмитро;

[34] Шульська Н. Номінативна характеристика позивних імен бійців АТО, уживаних в мові ЗМІ. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*. № 1. С. 342-343.

Слива – Слива Володимир.

Череп – військовослужбовець зазначив, що такий позивний у нього від прізвища.

Позивні, утворені усіченням прізвища:

*Воля – Воля*нський Костянтин;

Загреб – Олексій *Загреб*ельний;

*Карп – Карп*ов Олександр;

Кача (позивний утворений від кореня прізвища);

Мартин (позивний утворений від кореня прізвища);

*РУД – Руд*зінський Богдан;

*Семен – Семен*ов Дмитро;

*Татар – Татар*ин Антон;

*Шум – Шум*аєв Єгор;

Swat – Йордана (військовослужбовиця розповіла інтернет-виданню «Землячки»: «У нас спільний позивний із братом, це скорочення мого прізвища»).

- **відпрізвищеві гіпокористики:**

Афоня – Іван Афанасьєв;

Шева – Шевченко Віктор;

Шева – Шевчук; *ShEvA*;

Гріня – Грінченко;

Гриня – Олександр Гринько.

Позивні – відпрізвищеві суфіксальні утворення:

Баранчик – Баран (позивний утворений за допомогою суфікса -чик).

Позивні, що збігаються з етимоном прізвища. Позивний відображає той онімний сегмент, який колись був етимоном самого прізвища. Наприклад, прізвище *Березюк* було утворене від слова *береза* за допомогою суфікса -ук-, а позивний повертає назад до етимона. Ми можемо спостерігати цікаве явище, яке відбувається при творенні позивних військовослужбовців, якщо при творенні відіменних прізвищ додавалися суфікси, то при творенні позивних

відбувається зворотний процес відтворення прізвищ. Наприклад: *Нестер* (ім'я) → *Нестер* + *енко* (прізвище) → *Нестер* (позивний).

Абрам – Абрамчук (Абрам (ім'я) → Абрамчук (прізвище) → Абрам (позивний));

Береза – Березюк Тарас (береза (апелятив) → Береза (прізвище) → Березюк (прізвище) → Береза (позивний));

Вдова – Вдовенко Андрій (вдова (апелятив) → Вдова (прізвище) → Вдовенко (прізвище) → Вдова (позивний));

Вовк (Вадзяйло) – позивний Вовк походить від прізвища Вовчук (вовк (апелятив) →Вовк (прізвище) → Вовчук (прізвище) → Вовк (позивний));

Захар – Захарук Іван (Захар (ім'я) → Захарук (прізвище) → Захар (позивний));

Клим – Климчук Василь (Клим (ім'я) → Климчук (прізвище) → Клим (позивний));

Лев(Микитович) – Левченко Анатолій (Лев (ім'я) → Левко (ім'я або прізвище) →Левченко (прізвище) → Лев (позивний);

Лук'ян – Лук'яненко Олександр (Лук'ян (ім'я) →Лук'яненко (прізвище) →Лук'ян (позивний));

Нестер – Нестеренко Віталій (Нестор (ім'я) →Нестеренко (прізвище) → Нестер (позивний));

Орел – Володимир Орлов (орел (апелятив) → Орлов (прізвище) → Орел (позивний));

Ярема – Яремчук Микола (Ярема (ім'я) → Яремчук (прізвище) → Ярема (позивний)).

Відпрізвищеві позивні, що є результатом паронімічної атракції. Цей принцип ґрунтується на результаті свідомого чи несвідомого зближення паронімів у свідомості чи мовленні, коли позивний мотивований прізвищем за подібністю звучання. Такі позивні можуть набувати пестливого забарвлення.

Наприклад, позивний *Лисий* походить не від слова *лисий*, а від прізвища *Лисенко*.

Балу – *Бал*ич Ярослав;

Барні – *Бер*ник Сергій;

Бендар – Олег Беднарчук (паронімічні утворення *Бендар* – *Беднар*);

Бєлка – Богдан Бєлашов;

Білий – Біленький Руслан;

Білий – Білоград Сергій;

Вітоха – Вітошкін Володимир;

Горинич (Вій) – Гора Андрій;

Dark – Дяченко Ярослав;

Добрий – Добріць Олександр;

Зеніт – Зенін Кіріл;

Калина – Каленюк Анатолій (калина та ім'я Каленик);

Кронштейн – Тарас Кроншталь;

Корень – Корнілович Кирило (корінь і Корнило);

Короп – Коропецький Ігор (короп і населений пункт Коропець). Позивний *Короп* був утворений від власної географічної назви Коропець, а не від назви риби короп.

Лисий – Лисенко (лисий і Лис);

Лисий – Лисенко Олексій;

Лютий (Кадет) – Віталій Литвин (в інтерв'ю українському виданню «МЕЖА» наречена захисника, розповідаючи про позивні свого коханого, зазначила: «*Його позивний "Кадет", його він вибрав сам, вступивши до лав полку "Азов", вже бригади. А "Лютий", він отримав у військово-патріотичному клубі "Сокіл". Коли його нагороджували, замість Литвин, сказали "Лютий", звідти все й пішло. Більшість побратимів в Азові також його називали Лютий. Символічно вийшло*»[35]);

[35] https://mezha.net/ua/mysli/vlada-zabuvaie-shcho-zakhysnyky-azovstali-vyishly-za-nakazom-plakatu-mariupol-vash-podvyh-riatuie-ukrainu-nedostatno-detali-rozsliduvannia-teraktu-v-olenivtsi/

Майк – Олександра Мулькевич;

Марко Поло – Марковський;

МАК – Матійчук Володимир;

Мурчик – Мурин Ярослав;

Рекс – Ренкас Ілля;

Храмуля – Храмовий Олексій;

Румин – Румський;

Чівас – Антон Сіваш;

Шумок – Ішимов Богдан;

SAM – Данило Семененко;

Спайс – Спрейс Олександр;

Журба – Журибіда Андрій;

Ярий – Василь Яремко.

Барік – Дмитро Борцой;

Кетя – Олег Куртушан;

У цій категорії ми подаємо позивні із прізвищами лише полеглих героїв, прізвища яких відомі і знаходяться у вільному доступі, а самі позивні вже не виконують функції засекречення. Усього відпрізвищевих позивних зафіксовано 66.

II. Позивні, мотивовані іменем носія

Позивні – відіменні гіпокористики. Це позивні, утворені як зменшувально-пестлива форма імені чи прізвища носія:

Арчі – Корнійчук Артур;

Сірко – Мельник Сергій;

Стасік (Схід)– Станіслав Артьоменко;

Тоха – Антон Петрочко;

Борисич – Борис Айзенберг;

Дімон – Дмитро;

Урік – Юрій;

Влад – Владислав;

Ксена – Оксана Рубаняк;

Льова – Іван Левко;

Макс – Максим Мірощенко;

Свят – Святослав Алексапольський;

Ярік – Ярослав Л.;

Ярек – Ярослав М.(до повномасштабного вторгнення військовослужбовець працював у Польщі, де його називали Ярек).

Staho – Станіслав Степаненко.

Ґрінґо – Григорій;

Вадзяйло (Вовк) – ім'я військовослужбовця Вадим.

Позивні, утворені усіченням імені:

Кос – Шаповалов *Кос*тянтин;

Сем – *Сем*ен Обломей;

Степ – Педченко *Степ*ан;

Тара – *Тара*с Дмитренко.

Позивні, які утворені від імені військовослужбовця, але зазнали впливу суржика:

Сєрий – Тишковець Сергій;

Пашик – Павло.

Позивні, мотивовані іменем неукраїнського іменника

Джулія – Юлія Шевченко;

Кара – Володимир Чорний («*У війську Володимир отримав позивний Кара, що перекладається з тюркської як «чорний»*», – зазначено на інформаційному порталі «Гречка» [36]).

Позивні, мотивовані поєднанням розмовної форми імені та етимона прізвища:

[36] https://gre4ka.info/statti/gortenziyi-pamyati-volodymyra-istoriya-hudozhnyka-dekoratora-pamfiru-yakyj-viddav-zhyttya-za-krayinu/

Бодя-Вишня – Богдан Вишневий.

Усього відіменних позивних зафіксовано 26.

III. Позивні, мотивовані патронімами:

Микитович(Лев) – Анатолій Левченко Микитович;

Петрович – Яцюк Олександр Петрович.

Ми зафіксували лише 2 відпатронімні позивні.

IV. Позивні, мотивовані відантропонімними абревіатурами:

Кром – Крулів Роман (позивний військовослужбовця утворений абревіаційним способом – сполученням перших літер ініціалів **Кр**улів **Ром**ан **М**ихайлович);

Матвій – військовослужбовець зазначив, що такий позивний у нього утворився через ініціали.

Яр – Яцун Роман (позивний військовослужбовця утворений абревіаційним способом – сполученням перших літер ініціалів **Я**цун **Р**оман).

Таких позивних зафіксовано 3.

V. Позивні, мотивовані власними назвами історичних постатей, літературних героїв чи міфічних істот:

Гуллівер (мотивація позивного утворена на основі метафори до головного героя роману Джонатана Свіфта «Мандри Гуллівера», оскільки у військовослужбовця 47 розмір взуття. Військовослужбовець обрав собі такий позивний сам);

Дулітл – Мазуров Сергій («*Він був бойовим медиком, мав позивний Дулітл, більше року відчайдушно та відважно бив окупантів на першій лінії бойового зіткнення і, не дивлячись на молодий вік, ризикуючи своїм життям, він врятував багато побратимів та цивільних громадян*». Як відомо, Джон Дулітл – це головний герой фільму «Дулітл», який був лікарем, тому можна припускати, що позивний військовослужбовця пов’язаний із цим персонажем);

Еней – військовослужбовець, який знав всю «Енеїду» Івана Котляревського напам'ять, тому отримав позивний - ім'я головного героя поеми;

Ескобар – за словами побратима, «*Діма «Ескобар» - такий позивний, бо до війни він жив деякий час у Колумбії і в нього кохана дівчина була звідти родом, звати її Есме. Ескобар наразі загинув*»;

Леся – Олеся Михайленко (*«Дівчина дуже захоплювалася Лесею Українкою, її життєвим шляхом і геніальною творчістю. Тому вирішила взяти собі за позивний спочатку «Леся», згодом «дорости» до «Українки»,* – зазначено в «Меморіалі»);

Мазай – Іван Удодік («*Позивний отримав за те, що завжди опікувався тваринами*», – зазначено в «Меморіалі»);

Рагнар – Валерій Востріков (як відомо, Ра́ґнар Ло́дброк — легендарний вікінг, герой скандинавського епосу; згідно зі скандинавською поезією та сагами, легендарний конунг Свеаланда та Данії. У IX столітті здійснив багато військових виправ до Франкії та англо-саксонської Англії. Національний герой у країнах Скандинавського півострова[37]. Вочевидь, воїн асоціював себе зі скандинавським героєм, тому обрав собі такий позивний. Також, як зазначила кохана захисника, «*він завжди казав, що на війні він до останнього… Вальгалла або перемога…*». Вальгалла, або Вальхалла — у германо-скандинавській міфології велика зала бога Одіна в місті Асґард, у якій за божим вибором спочивають звитяжні воїни після їхньої смерті[38]. Отже, захисник був обізнаний зі скандинавською міфологією, тому міг обрати собі такий позивний);

---

[37] https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D2%91%D0%BD%D0%B0%D1%80_%D0%9B%D0%BE%D0%B4%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%BA

[38] https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%BB%D0%B0

Сенека – Роман Ратушний («*Його активізм, проявився після школи. Він цікавився історією, збирав книжки, читав філософію — звідти його позивний Сенека*», – зазначено в інтернет-виданні «Суспільне Новини»[39]).

Сімба – Федькович Олег (мотивація позивного може мати зв'язок із героєм мультфільму «Король Лев» левеням, що називався Сімба, який у дитинстві був тямущим і цікавим, через що часто потрапляв у неприємності, однак у дорослому віці Сімба стає відповідальніший. У тексті петиції зазначено: «*Мабуть, саме за його хоробрість і безстрашність побратими й дали йому позивний «Сімба»*»);

Соломон – Олександр Нахман («*Ще до війни його прозвали Соломон, тому що він був надзвичайно мудрим чоловіком, тому і на війні воно за ним закріпилося. А молодші побратими називали його наставником*», – розповіла дружина захисника для «Меморіалу»);

Терра – військовослужбовиця зазначає, що «*це ім'я давньоримської богині землі. Дух землі, що захищає кожного свого воїна. Моя посада загалом не передбачає мати позивний, однак пів року тому один із моїх нині загиблих побратимів, Гефест, сказав, що я є для нього уособленням землі*».

Ніндзя – Віталій Слезюк (як зазначено на платформі пам'яті «Меморіал», військовослужбовець «*пройшов навчання у Великобританії, де отримав позивний Ніндзя за свою спритність і влучну стрільбу*»). Такий позивний викликає алюзію до спритних персонажів-воїнів із мультфільму про черепашок ніндзя.

Тор – Геннадій Афанасьєв (військовослужбовець отримав такий позивний на честь скандинавського бога грому та блискавки, так зазначено в тексті петиції);

Фенікс – Мітака Валерій (як відомо з тексту петиції, 28 вересня 2022 року захисник під час виконання бойових завдань потрапив під

[39] https://suspilne.media/764059-pamat-pro-romu-ce-vtilenna-jogo-zapovitu-ridni-ta-druzi-ratusnogo-zgaduut-jogo-v-drugu-ricnicu-zagibeli/

артилерійський обстріл і був дуже поранений, але попри складні поранення після лікування повернувся на передову. Можна припустити, що цей випадок і вплинув на мотивацію позивного – відродився, як Фенікс із попелу).

Санта – Андрій Дмитревич (за словами коханої військовослужбовця, «*Андрій був доброю, щирою, чуйною Людиною. Він був гарним другом, веселим і щедрим побратимом, через що й мав позивний «Санта»*).

Таких позивних зафіксовано 15.

VI. Позивні, мотивовані ойконімами

Позивні цієї групи можемо поділити на дві підгрупи: 1) позивні, що повністю дублюють ойконім; 2) позивні – відтопонімні утворення.

- **позивні, що повністю дублюють ойконім**

Балаклія – Кіктьов Андрій («*Кіктьов Андрій Вікторович, з початку повномасштабної російської збройної агресії знаходився у Балаклії, після окупації міста мій батько залишився вдома та передавав важливу інформацію про місця дислокації ворожих сил, після визволення від окупантів рідного міста Балаклія. … одразу взяв позивний «БАЛАКЛІЯ»*», – зазначено в тексті петиції);

Вінниця – Висоцький Сергій (воїн був жителем Вінницької області, Вінницького району);

Київ – Дмитро Ржаніцин (військовослужбовець проживав у столиці, тому це могло вплинути на мотивацію позивного);

Ковель – Махнюк Юрій (позивний мотивований рідним містом захисника – Ковель);

Старуня – Григорук Тарас (військовослужбовець народився в селі Старуня Івано-Франківської області. «*Свою любов до рідного краю проявив у виборі позивного «Старуня»*);

Тишківка – військовослужбовець обрав собі такий позивний від назви рідного села;

Ялта – Шура Рязанцева (військовослужбовця була родом із Ялти – це і вплинуло на мотивацію позивного. Цьому є підтвердження з тексту петиції: «*Шура Рязанцева родом з Криму – тому позивний мала «Ялта»*).

- **позивні - відтопонімні утворення**

Малібу – Юрченко Анатолій (мотивацією позивного військовослужбовця стала назва села Малі Бубони, у якому народився чоловік. Псевдонім утворений складанням власної назви: ***Малі Бу****бони* – ***Малібу***);

Сихівський – Березюк Тарас (військовослужбовець жив у Сихівському районі м. Львова).

Херсонець – Бурмагін Кирило (військовослужбовець був уродженцем с. Федорівки Новотроїцького району Херсонської області);

Усього прізвищ цієї групи зафіксовано 10.

VII. Позивні, мотивовані етнонімами:

Гуцул – Бондарчук Ярослав (захисник родом із Закарпаття);

Лемко – Богдан (родина військовослужбовця переселена із Закерзоння, їх кликали лемками);

Татарин - Сабіров Марат Ільшатович (в тексті петиції зазначено, що військовослужбовець був громадянином України, однак судячи із ініціалів можна дійти висновку, що захисник мав тюркське коріння, тому це могло вплинути на мотивацію позивного);

Грузін – Поліщук Олександр (в «Меморіалі» зазначено, що захисник мріяв поїхати разом з друзями в Грузію, а також любив говорити з грузинським акцентом).

Усього відетнонімних позивних зафіксовано 4.

VIII. Позивні, мотивовані прізвиськом або нікнеймом особи.

Такі антропоніми утворено від неофіційних антропонімів з мирного життя, що перейшли до розряду міліті-псевдонімів:

1rokes (мотивація позивного утворена від назви в соцмережах);

Аферист – Сергій (в інтерв'ю «Українській правді» зазначено, що «*вчинки Сергія, котрий спокійно міг залишатися вдома і займатися улюбленою педагогічною працею, настільки нестандартні, що командир підрозділу якось жартома назвав його аферистом. Прізвисько приклеїлося і перетворилося на позивний. Так учитель історії з Кропивницького став у армії Аферистом*»);

Глово – Колєснік Богдан (позивний мотивований назвою бренду сумки Glovo, оскільки з перших днів повномасштабного вторгнення чоловік зібрав у цю сумку мінімум речей та виїхав до Територіального центру комплектування, щоб вступити до лав територіальної оборони. «*Зібравши мінімум речей в брендову термосумку ГЛОВО, жовтого кольору, виїхав до ТЦК*»);

Єнот – Олег Кобик (дитяче прізвисько хлопця, яке закріпилося і стало позивним);

Кара – Аліна («*Позивний дали, коли прийшла в батальйон і ставила багато дурних питань. Всі тяжко зітхали й казали: «Кара небесна», але прижилось просто Кара*», – зазначила дівчина в інтернет-виданні «Землячки».;

Яся – військовослужбовиця зазначає, що «*позивний такий, тому що так мене називали батьки з самого малечку, і це щось на рідному, душевному, гріє душу*».

Позивних цієї групи зафіксовано 6.

IX. Міліті-позивні, які мотивовані внутрішніми рисами характеру, особливими якостями військових чи містять оцінну функцію

Позивні цієї групи передають характер носіїв через асоціації з родичами (*Батя, Брат, Комбрат, Кум*), завдяки прикметникам та іменникам – назвам внутрішніх ознак, характеру (*Дика, Лютий, Сивий, Добряк, Добриня, Максимум, Мрак, Титан* та ін.).

Батя – Андрій Панченко («*Позивний Батя йому дали через рішучість і вміння брати на себе відповідальність*», – зазначила двоюрідна сестра захисника на платформі пам'яті «Меморіал»);

Брат – Здеб Василь (воїн «*завжди підтримував своїх підлеглих, піклувався про збереження їх життів і виносив на собі поранених з поля бою. Побратими Василя констатували, що його позивний «Брат» відображає його сутність*»);

Брат – Коломієць Олег (мотивація аналогічна);

Дика – військовослужбовиця отримала такий позивний від побратима на своєму першому бойовому виході. Вона зазначила в інтерв'ю: «*Мені його дав побратим на моєму першому бойовому виході. В нас було велике переміщення колоною, багато новомобілізованих, які тільки їхали на свої перші бойові задачі. Стався ворожий напад: арта, техніка, ворожий спецпідрозділ, приліт танкового снаряду, поруч важкі 300 та 200. І деякі почали просто бігти в різні сторони, я ж взяла зброю і почала відстрілюватись. Біля сусідньої машини був важко поранений побратим, я попросила хлопців мене прикрити і побігла до нього надавати допомогу, періодично намагаючись давати відсіч ворогу. Після надання допомоги, намагалась донести побратима до тимчасового медичного пункту. Хоча його поранення не були сумісні з життям, я ще вірила в те, що можна врятувати всіх. На жаль, у мене на руках він і загинув. Після закінчення бойових дій старший групи сказав, що я "еб"нута дика". Так і з'явився мій бойовий позивний*»;

Добриня – Боровець Роман (згідно з текстом петиції, воїн отримав такий позивний через свою доброту та характер. «*Завжди користувався авторитетом та повагою серед побратимів. Був вірним товаришем та сміливим бійцем. Вирізнявся самовіддачею та вірністю справі, якою займався. Мав сильний дух та незламну волю*»);

Добряк – Ланний Василь (у тексті петиції вказано, що військовослужбовець: «*до останньої миті життя був відданий Україні, військовій присязі на вірність українському народові. Він був чудовим,*

турботливим чоловіком і батьком, дуже порядною і відповідальною людиною», - тому, відштовхуючись від цієї інформації, ми можемо припустити, що позивний відображав внутрішні якості воїна);

Добряк – Савчук Василь (воїн отримав позивний *«Добряк», оскільки завжди був добрим до всіх і намагався усім допомогти словом-ділом*»);

Капелан – Шпак Андрій (як зазначено в «Меморіалі», воїн «*працював будівельником і пічником. Кожні вихідні готував на вогнищі та пригощав усіх бажаючих. Організовував літні табори для дітей села. Навчав хлопців, у яких не було батька, будівництву. Був для багатьох наставником*», – завдяки своїй доброті та людяності захисник міг отримати або обрати такий позивний);

Кіпіш – Андрій Кальченко (як зазначено на платформі пам'яті «Меморіал», «*позивний «Кіпіш» дали побратими через те, що не заспокоїться сам та ще інших підійме на виконання потрібної справи*»);

Козак – Владислав Логвиненко (мотивація позивного могла вказувати на вольний характер воїна, відвагу та всі ті риси, якими характеризують козаків. «*Розвідник-спецпризначенець з позивним Козак до останнього подиху залишався вірним сином України, вірним своїм побратимам, користувався авторитетом та довірою у військових, був надзвичайно людяним і справедливим. Справжній Герой у житті і на війні*», – зазначено в тексті петиції);

Комбрат – Черняхівський Вадим (в тексті петиції зазначено: «*З березня 2022- року став на захист держави у складі командира взводу 110-ї ОМБ*». Позивний захисника утворений абревіаційним сполученням двох слів «командир» і «брат», очевидно, що воїн був командиром і вірогідно, що для побратимів був, як брат);

Кум – Коломієць Сергій («*Мав позивний «Кум», адже постійно розповідав побратимам про різні пригоди з його кумами*», – зазначено в тексті петиції);

Лаваш – Богдан Білий (можливо, захисник отримав такий позивний через те, що часто вживав лаваш);

Лютий – Петренко Володимир (позивний військовослужбовця був мотивований його негативним ставленням та ненавистю до ворога, позивний отримав від побратимів. У «Меморіалі» дружина загиблого зазначила: «*Мій чоловік мав позивний Лютий, хоча лютим він був лише до ворогів, до зрадників. У мирному житті він був люблячим, турботливим чоловіком і батьком, справжнім патріотом рідної землі, порядною і відповідальною людиною. Завжди був за справедливість, за правду*»);

Майстер – Василь Особа (як відомо, військовослужбовець при житті був майстром на всі руки);

Максимус – Осіпова Оксана («*Осіпова Оксана з позивним Максимус. Такий мужній позивний, бо для мами це була не просто робота, а покликання рятувати своїх хлопців, незважаючи на пекло кругом них. «Варіантів у мене небагато, або я вийду зі своїми хлопцями, або… я вийду зі своїми хлопцями», - казала бойова медикиня Оксана Осіпова під час запеклих боїв у Пісках*»);

Мрак – такий позивний воїн отримав, «*тому що при першому знайомстві більше мовчав, ніж говорив і не виявляв ніяких емоцій, тому й хлопці сказали, що «мрачний» якийсь*».

Пантера – Горкавенко Олександр (мотивація позивного могла виникнути через зіставлення внутрішніх характеристик воїна із цим хижим звіром. Захисник: «*мужньо виконував військовий обов'язок за Україну, її свободу і незалежність, до останнього свого подиху був відданий Військовій присязі на вірність Українському народу*»);

Паровоз – Томащук Андрій (як зазначено на платформі пам'яті «Меморіал»: «*25 лютого 2022 року разом із друзями чоловік поїхав на оборону Києва. Всю дорогу курив. Через це його назвали Паровозом*»). Отже, позивний *Паровоз* утворений на основі метафори.

Сивий – Хандій Василь (імовірно, військовослужбовець отримав такий позивний через свій вік, оскільки в тексті петиції вказано, що народився 01.10.1979 р.н., або ж мав сивину);

Смайлик – Артем Саутін (найімовірніше, військовослужбовець отримав такий позивний завдяки внутрішнім рисам характеру – завжди посміхався, був веселим);

Студент – Віктор (мотивація позивного походить від характеру й поведінки воїна, який попри те, що не навчався в університеті та в інших вищих навчальних закладах, є дуже схожий на молодого студента, через своє почуття гумору та юнацьку поведінку. Військовослужбовцю 31 рік);

Студєнт – Ігор (військовослужбовець уже при літах, але такий позивний отримав від того, що є молодий духом);

Титан – Юрій Іваніцький (на мотивацію позивного вплинули внутрішні риси характеру військовослужбовця. Як зазначив побратим Юрія на платформі пам'яті «Меморіал»: «*Ми зустрілися в Пісках. Юрій Іваніцький підійшов, представився. Мені одразу сподобався його внутрішній спокій. Він думав про справу та дбав про побратимів. Якось після вдало відбитого штурму, коли Юра дуже добре показав себе у бою, десь о другій ночі, я покликав його і побратимів. Урочисто запалив замість свічки запальничку, дістав маркер з аптечки і написав на броніку Юри його позивний Титан. Тому що він реально Титан, кремінь, бетонна стіна, стрижень*».);

Фрімен – Плиса Карен (позивний військовослужбовця утворений із двох слів англійського походження, що в перекладі означає «вільний чоловік». Можливо, воїн хотів таким чином заявити про своє козацьке походження, а також відчував себе такою людиною на рідній землі. «*…був чесним і відкритим, ніколи не соромлячись висловлювати свою думку*», - так зазначено в тексті петиції).

Усього зафіксовано 25 позивних цієї групи.

X. Позивні, мотивовані віком та зовнішніми ознаками носія:

- **позивні, мотивовані віком**

Дядько (мотивація позивного пов'язана із віком військовослужбовця, оскільки він був найстарший за віком серед побратимів);

Синочок – Доманський Андрій (позивний міг бути мотивований віком захисника. В петиції вказано, що воїн був з 1991 року народження, можливо, серед побратимів він був наймолодшим);

Старий – Федосов Юрій (у тексті петиції до Президента України зазначено, що воїн народився 1970 року: «*Федосов Юрій Миколайович, дата народження 05.08.1970 р.н.,*», - можемо припустити, що через свій вік отримав такий позивний).

-позивні, мотивовані зовнішністю носія (тілобудова, ріст, особливості волосся, характерні ознаки одягу):

Великий – Володимир (мотивація походить від особливостей тілобудови воїна, хоч поєднання позивного та власного імені воїна викликає алюзію до Володимира Великого);

Малиш – Лісовий Андрій («*Малиш» почав свій шлях у 27 років у боях за Запорізьку область*». Захисник міг отримати такий позивний через свій вік або через зріст);

Гриць – Ткачук Михайло («*Хлопці прозвали Грицем через його розкішну кучеряву чуприну*», – зазначає БукІнфо[40])

Борода – Шевченко Владислав (захисник на фото зображений з бородою, найімовірніше, це вплинуло на вибір позивного);

Лисий – Лесик Сергій («*Сергій завжди голив голову, тому через таку зачіску побратими нарекли його позивним «Лисий»*);

Ред – Сергій Самодєлов (такий позивний військовослужбовець мав через руде волосся та бороду);

[40] https://bukinfo.com.ua/viyna-na-shodi/yak-boyec-iz-bukovyny-myhaylo-tkachuk-cinoyu-vlasnogo-zhyttya-vryatuvav-pobratyma

Рижий – Ростислав Шафранський (найімовірніше, мотивація позивного походить від кольору волосся військовослужбовця, оскільки він був рудим, як видно з фотографії);

Піаніст – Чайка Олександр («*Позивний отримав ще під час навчання, коли спалив пальці рук. Після того, як рани обробили, пальці були обмотані через один. Саме тоді побратими і сказали: «То ти ж Піаніст»*», – зазначено в меморіалі);

Кеп – військовослужбовець отримав такий позивний через те, що завжди ходив у кепці.

Усього таких позивних зафіксовано 12.

XI. Позивні, мотивовані назвами мінералів:

Нефрит – Дмитро (мотивація позивного походить від захоплення військовослужбовцем колекціонувати мінерали, а колір цього мінералу дуже подобається воїну, тому він обрав собі такий позивний).

Зафіксовано лише 1 позивний цієї групи.

XII. Позивні, мотивовані назвами позиції:

Камінь – Голядинець Володимир (воїн отримав такий позивний від першої позиції, яка мала таку назву);

Кент (мотивація позивного походить від назви першої позиції, яку військовослужбовцю надав командир роти).

Таких позивних зафіксовано 2.

XIII. Позивні, мотивовані назвами місяців:

Січень – Лєра (військовослужбовиця обрала такий позивний через те, що «*народилася і пішла на службу в січні*», тому для неї цей місяць пам'ятний, зазначила дівчина інтернет-виданню «Землячки»).

Зафіксовано лише 1 позивний цієї групи.

XIV. Позивні, мотивовані назвами сторін світу:

Схід (Стасік) – Станіслав Артьоменко (військовослужбовець був родом з міста Краматорськ Донецької області, що на Сході України, можливо, це вплинуло на мотивацію позивного).

Зафіксовано лише 1 позивний цієї групи.

XV. Позивні, мотивовані родом діяльності особи, заняттям або хобі чи предметами, які використовували в професійній діяльності:

- **Позивні, мотивовані іменниками, що означають рід діяльності**

Позивні цієї підгрупи переважно мотивовані апелятивом – назвою професії чи роду занять, хоч зафіксовано кілька позивних, утворених у результаті усічення таких апелятивів (наприклад, *Док* (доктор), *Шах* (шахтар), *Штука* (штукатур)).

Аргон (військовослужбовець перебуває на посаді, пов'язаній із хімічним захистом);

Артист – Максим Росляков (як зазначено на платформі пам'яті «Меморіал», військовослужбовець «у цивільному житті працював у цирку, із колегами гастролював Європою, виконував небезпечні гімнастичні трюки»; отже, був цирковим артистом);

Архітектор – Маркіян Нагорнюк (військовослужбовець працював архітектором у мирний час);

Бармен – Осінський Віталій (воїн отримав позивний «Бармен» через те, що ще на початку повномасштабного вторгнення займався розробкою вибухівки та ефективних «коктейлів Молотова», щоб гідно зустріти ворога);

Бармен – Перегудов Микита («*Чоловік, закінчивши школу, вступив в Керченське морське училище, де здобув професію моряка. Мріяв служити на флоті, проте у цивільному житті став працювати барменом*».[41] Очевидно, на мотивацію позивного вплинула сфера діяльності, у якій працював воїн у мирний час);

[41] https://x.com/Bykvu/status/1787756022855090526

Бізнесмен – Іван (воїн має бізнес із ремонту машин, тому отримав такий позивний від побратимів);

Вчитель (у мирний час працював вчителем історії);

Декан, *Історик* – Дмитро (військовослужбовець у мирний час був деканом в освітньому закладі і є професійним істориком);

Депутат – Іванішин Артем («*Працював помічником депутата Вінницької міської ради, брав активну участь у громадському житті*», – зазначено в «Меморіалі»);

Док – Кекіш Василь (у цивільному житті чоловік був стоматологом, а вступивши до ЗСУ, став старшим бойовим медиком, тому мотивація позивного прозора та вказує на рід заняття воїна);

Док – Токарчук Андрій («*Після закінчення загальноосвітньої школи № 4 вступив до Вінницького національного медичного університету ім. Пирогова, де отримав спеціальність хірурга-стоматолога. Працював у міській стоматологічній поліклініці, загальний стаж лікаря-стоматолога – 16 років*», – зазначено в «Меморіалі»);

Док – Янченко Валентин (воїн був на посаді бойового медика, тому позивний мотивований родом діяльності);

Доктор – військовослужбовець зазначив, що отримав такий позивний через те, що пішов на війну медиком і до повномасштабного вторгнення також ним працював.

Еколог – Фінбар Кафферкі (військовослужбовець був ірландським добровольцем в Україні, до повномасштабного вторгнення також займався допомогою іншим у різних країнах, був активістом. У тексті петиції зазначено: «У своєму рідному графстві Майо брав активну участь у протестах проти будівництва газопроводу Shell to Sea. Так захищав узбережжя своєї батьківщини від зазіхань великих корпорацій. У 2015 році вирушив на грецький острів Кос, де допомагав біженцям під час європейської міграційної кризи. Пізніше поїхав на кордон Греції та Північної Македонії, де продовжив свою роботу. В 2017-му прибув до Сирії. Брав участь у боях біля міста Ракка.

Коли в Україні почалася повномасштабна війна, Фінбар вирішив допомогти українцям боротися проти окупантів. Спочатку доправляв автомобілі й гуманітарну допомогу для фронту. Коли його запитували, чому це робить, відповідав: «Бо в мене є час, і я можу бути корисним тут». Згодом вирішив воювати проти російських окупантів у лавах Інтернаціонального легіону»).

Енергетик (військовослужбовцю дали такий позивний, бо перебуває на посаді, пов'язаній із електропостачанням);

Єгер – Сергій Ільїнов (згідно з текстом на платформі пам'яті «Меморіал», військовослужбовець «любив мисливство та рибальство. Добре орієнтувався в лісі, тому на війні отримав позивний *Єгер*»).

Кучер – Ю. Бойко (військовослужбовець працює водієм);

Лісник (у довоєнний час воїн працював лісорубом);

Математик – Куницький Вадим («У 2013-2017 роках працював вчителем математики, потім викладав інформатику у середній школі №254 м. Києва», – зазначено в «Меморіалі»);

Медик – Святослав (військовослужбовець є медиком на фронті);

Мер – Олександр Цебрій (до повномасштабного вторгнення був (з 2015 року до 2020 року) міським головою Умані – це і вплинуло на вибір позивного);

Механік – Віктор Жежеров (як зазначено на платформі пам'яті «Меморіал», військовослужбовець «після школи здобув фах механіка у Рожнівському професійному ліцеї. Працював за спеціальністю, любив свою роботу. У вільний час також займався автомобілями, це було його захопленням. Після повномасштабного російського вторгнення чоловік мобілізувався до лав 10-ї окремої гірсько-штурмової бригади. На службі отримав позивний «Механік»);

Музикант – Юров Олександр (мотивація позивного пов'язана із родом діяльності в цивільному житті. У довоєнний час чоловік займався музикою, грав у симфонічному оркестрі та навчав діток у музичній школі);

Педагог – військовослужбовець зазначив, що до повномасштабного вторгнення працював в університеті, а також у його родині багато вчителів. «Свій позивний отримав у перший день перебування в 68-й бригаді від хлопців з мінометної батареї, які зустрічали мене і відвозили в розташування підрозділу».

Пекар (воїн працював пекарем у мирний час, а також випікав для побратимів під час служби, тому йому дали побратими такий позивний);

Тіктокер – Олег Дзюбка (як зазначено на платформі пам'яті «Меморіал», військовослужбовець «був активним у соцмережах, через це в армії отримав позивний Тіктокер»);

Снайпер – Дмитро (позивний Снайпер воїн отримав від того, що, будучи артилеристом, щоразу добре цілив у ворогів, як снайпер);

Тренер – Данко Руслан (військовослужбовець до війни займався тренерською діяльністю з греко-римської боротьби та змішаних єдиноборств, за що у війську отримав свій позивний «Тренер»);

Фізрук – Молоков Олександр («У мирному житті працював у селищі міського типу Вороновиця, в професійно-технічному училищі №14 фізруком. Від чого і придумали позивний ФІЗРУК», – із тексту петиції);

Фізрук – Ферштей Василь (у довоєнний час воїн закінчив Прикарпатський військово-спортивний ліцей-інтернат. Мав прекрасну спортивну форму, за що отримав від побратимів позивний «ФІЗРУК»);

Флорист (до повномасштабного вторгнення продавав квіти і мав у Києві свої квіткові магазини);

Художник – Іван Никель (мотивація позивного спричинена захопленням військовослужбовця, який любив малювати);

Шах (військовослужбовець у мирний час працював шахтарем);

Шериф (військовослужбовець у мирний час працював поліцейським);

Шеф – Беріл Артем (можемо припускати, що військовослужбовець отримав позивний Шеф через те, що був начальником радіолокаційної станції: «У квітні 2022 року під час розподілу за спеціальністю Артем Беріл був

призначений у військову частину на Волині, де його уже в травні призначають начальником радіолокаційної станції 153 Окремого Радіолокаційного Взводу й командирують на Схід України у Запорізьку область»);

Штука – Тисяченко Андрій (військовослужбовець у мирний час працював мулярем-штукатуром, тому ймовірно, що позивний відображав рід діяльності захисника).

- Позивні, мотивовані назвами предметів, які носії використовували в професійній діяльності

Болт – Шелковников Сергій (до повномасштабного вторгнення захисник навчався на матроса 2 класу та моториста (машиніста) в Дунайському центрі професійної освіти. Певний час працював на Ізмаїльському суднoремонтному заводі. Це могло послужити згодом для мотивації позивного військовослужбовця);

Гайка (військовослужбовець виконує обов'язки майстра із ремонту машин у ремонтній бригаді);

Кабіна – Іван Новаковський (воїн був фахівцем з ремонту автомобілів, тому саме це вміння послужило для мотивації позивного);

Кардан (воїн Роман є водієм на фронті. Позивний мотивований словосполученням «карданний вал». До речі, таким позивним поіменовано багатьох водіїв).

- **Позивні, мотивовані хобі чи мрією носія**

Варяг – Руслан Пісковий («Цікавився язичницькою культурою, тому й мав псевдо Варяг», – зазначено в «Меморіалі»);

Скіф (*Кузя*) – військовослужбовець до повномасштабного вторгнення займався пошуками артефактів скіфської культури;

Джаз – Клюфас Олег (військовослужбовець «перекладав пісні світової класики та сучасності з англійської, португальської, іспанської, італійської, грузинської, французької, литовської, польської, чеської, болгарської, угорської та інших мов. ... Бувши військовим, продовжував популяризувати

українську культуру, перекладав популярні народні та сучасні українські пісні англійською. Творив у бліндажах, паралельно працюючи над своїми творами й перекладами», – зазначено в «Меморіалі»);

Танго – Осадко Олександр (мотивація позивного походить від назви танцю, оскільки воїн мріяв станцювати із дружиною після війни повоєнне танго, але смерть не дала здійснитись цій мрії).

ДИНАМО – Комаров Олександр («Олександр мав позивний «Динамо», це була команда, яку він любив все своє життя. Сашко постійно ходив на стадіон. Останніми місяцями, коли мав змогу – дивився матчі улюбленої команди і радів за кожну перемогу. Це давало йому віру і надію, і додавало позитивних емоцій. Казав, що коли буде ротація – зробить все, аби потрапити на матч улюбленої команди...», – зазначено на сторінці ФК «Динамо»[42]).

Діскавері – Артеменко Артем (як відомо, військовослужбовець був старшим розвідником розвідувального відділення батальйону спецпризначення Національної гвардії. В перекладі з англійської на українську слово «discover» - знайти, виявити. Можемо припустити, що мотивація позивного походить від роду діяльності захисника. Але більш очевидною є версія, що воїн любив дивитися канал «Дискавері»);

Еней – Ярослав Янів (Дружина загиблого зазначає в «Меморіалі»: «Ярослав займався розробкою та збіркою 3D-принтерів на замовлення. Додатково цікавився конструюванням робототехніки на основі Arduino, що допомагало удосконалювати принтери. Навесні 2022-го року планували запустити в продаж принтери власного виробництва під назвою «Еней», проте не встигли»);

Форель – Роман (до повномасштабного вторгнення воїн працював у ресторані під назвою «Золота форель»).

Усього позивних цієї групи зафіксовано 48.

[42] https://fcdynamo.com/news/na-fronti-zaginuv-fanat-dinamo-oleksandr-komarov

XVI. Позивні, мотивовані назвами рослин, тварин, природних явищ: Здебільшого такі позивні творяться від вражень та уявлень особи про навколишнє середовище.

- **Позивні, утворені від зоолексем (від дав.-гр. ov – тварина), а саме від назв тварин:**

Hornet – Андрій Харків (військовослужбовець обрав собі такий позивний, який з англійської мови перекладається як шершень, бо це слово асоціювалося йому з рідним домом та родиною. Як зазначила наречена захисника на платформі пам'яті «Меморіал»: «*Андрій мені якось зателефонував і каже: «Сонечко, я вибрав собі псевдо! Я буду Hornet». Це означає шершень. Дідусь Андрія мав велику пасіку. Андрій казав, що псевдо нагадує про дім і про рідних*»);

Зайчик – Пустільнік Віталій («*Завжди з повагою відносився до побратимів, а вони поважали його*», – зазначено у тексті петиції. Точної інформації не має щодо причин виникнення такого позивного, однак судячи із характеристик воїна, можемо дійти висновку, що захисник був приємною та доволі ніжною людиною, тому побратими могли надати йому таку зменшено-пестливу назву як вияв прихильного ставлення);

Кундиль – Ковальов Євгеній (військовослужбовець був старшим сапером інженерно-саперного взводу, тому можемо припускати, що позивний пов'язаний із цією діяльністю воїна. Слово «кундель» - це діалектне слово, яке означає «вівчарка». Оскільки в обов'язки саперів входить завдання по розмінуванню території, то цілком ймовірно, що до цієї справи часто залучають вівчарок для допомоги).

Лев – Пацалов Олександр («*Ми бойові леви, ми не повинні сидіти вдома чи в тилу, ми повинні рятувати країну і землю від загарбників*», - так воїн підтримував побратимів і сам не падав духом. На мотивацію позивного вплинули такі риси характеру, як сміливість, мужність та відвага воїна, оскільки він порівнював ці риси характеру з тими, що властиві левам);

Цвіркун – Кулеба Назар (побратим загиблого захисника розповів: «*Отримав позивний за вміння дуже точно передавати дзюрчання цвіркунів. Одного разу при втраті зв'язку своїм дзюрчанням виводив хлопців з небезпеки*»).

- **Позивні, утворені від фітолексем (від грец. θυηόν – рослина) – назв дерев, рослин:**

Полинь – Терлецький Олександр (мотивація позивного пов'язана із діяльністю воїна, оскільки він був бойовим медиком у розвідувальній групі і рятував життя іншим військовим, тому отримав позивний «Полинь» на честь лікарської трави);

Соя – Олена (військовослужбовиця розповіла інтернет-виданню «Землячки»: «*Цей позивний обирала недовго. Я з села під Сумами, біля кордону, де вирощують сою, і моє прізвище походить від козаків зі схожим прізвищем*»).

Зафіксовано 7 позивних цієї групи.

XVII. Позивні, мотивовані назвами військових предметів та понять:

АГС – Бугер Сергій Анатолійович (мотивація позивного може походити від назви гранатомета, з яким воїн безпосередньо працював. АГС-17 «Полум'я» — 30-мм станковий автоматичний гранатомет, призначений для ураження живої сили та вогневих засобів супротивника, розташованих поза укриттям, у відкритих окопах та за природними складками місцевості[43]);

Байрактар – Дубницький Андрій (в тексті петиції не зазначено мотивації позивного чи роду діяльності воїна, але можемо припускати, що захисник був дотичний до управління байрактарами);

Берет – Садрук Василь (як зазначено в меморіалі: «*Після строкової служби підписав контракт із Силами Спеціальних Операцій (спецназ міста Донецьк), де отримав найвищу відзнаку – краповий берет, який присвоюється після проходження складних випробувань*»);

[43] https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%93%D0%A1-17

Бронік – Івасюк Ярослав (можемо припускати, що мотивація позивного пов'язана із внутрішніми рисами військовослужбовця, який за словами побратимів: «*Був справжнім воїном, людиною слова, людиною мужності, зразком незламності та міцності духу*»);

Іскандер – Коняхін Олександр (Іскандер – це оперативно-тактичний ракетний комплекс, можливо, воїн керував таким комплексом, оскільки був головним сержантом, командиром інженерно-саперного відділення інженерно-саперного взводу мотопіхотної бригади);

Кадет (Лютий) – Віталій Литвин (із інтерв'ю українському виданню «МЕЖА» наречена захисника, розповідаючи про позивні свого коханого, зазначила: «*Його позивний "Кадет", його він вибрав сам, вступивши до лав полку "Азов", вже бригади*[44].);

Корсар – Руденок Віктор (військовослужбовець був командиром бойової машини реактивно артилерійського взводу, тому саме ця діяльність могла повпливати на мотивацію позивного. Як відомо, Корсар – це український протитанковий ракетний комплекс розробки конструкторського бюро «Луч»[45]);

Кріс – Андрій Чепіль (у мирному житті військовослужбовець був музикантом, коли почалося повномасштабне вторгнення взяв до рук зброю, тому обрав собі такий метафоричний позивний. Як пояснив батько в інтерв'ю державному інформаційному агентству «Укрінформ»: «*Чому «Кріс»? А пам'ятаєте пісню: «Ой у Львові, на Високім замку, там соловейко собі заспівав, там молодий жовнір, стоячи на варті, сперся на кріса та й ся задумав». «Кріс» - це рушниця. Він був міцним і сталевим, як кріс. Андрій взяв собі цей позивний, бо у час війни змінив свій музичний інструмент на більш потужний*»);

---

[44] https://mezha.net/ua/mysli/vlada-zabuvaie-shcho-zakhysnyky-azovstali-vyishly-za-nakazom-plakatu-mariupol-vash-podvyh-riatuie-ukrainu-nedostatno-detali-rozsliduvannia-teraktu-v-olenivtsi/

[45] https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%B0%D1%80_(%D0%9F%D0%A2%D0%A0%D0%9A)

Танчік – Давидов Максим (військовослужбовець був у резерві запасної роти окремої танкової бригади, тому мотивація позивного найімовірніше походить від роду діяльності воїна).

Легіонер – Олександр Шатохін.

Усього позивних цієї групи зафіксовано 10.

XVIII. Позивні, мотивовані державною символікою, назвами відзнак:

Прапор – Трохимчук Ігор (мотивація позивного може бути пов’язана із цінностями воїна, для якого рідна держава та її символіка відігравали велике значення, виражали патріотичність та гордість за свою країну, тому воїн вибрав цей позивний для вираження своєї відданості та обов'язку перед державою);

Тризуб (воїн міг обрати такий позивний, щоб підкреслити своє ставлення до свободи, яка для нього відіграє велике значення і за яку він готовий боротися ціною власного життя. «Тризуб» є національним символом України, і вибір цього позивного може ще вказувати на глибокий патріотизм військовослужбовця та його гордість за свою країну).

Зафіксовано лише 2 позивні цієї групи.

XIX. Позивні, мотивовані за релігійною приналежністю:

Іслам – Орест (мотивація позивного зумовлена віросповіданням мусульманства).

XX. Позивні, мотивовані титулованими словами:

Маркіз – Микосянчик Анатолій (зі слів побратимів: «*«Маркіз» був справжнім воїном, людиною слова, людиною мужності, зразком незламності та міцності духу*». Можемо припускати, що позивний воїн отримав за свій характер, манери, вихованість, принциповість, тобто за ті риси, які відповідали особистостям цього титулу).

XXI. Позивні із множинною мотивацією:

Добро – Добротвір Василь (позивний мотивований прізвищем воїна, а також за внутрішніми рисами характеру, оскільки в петиції зазначено: «*Зі слів побратимів, він гідно ніс позивний «ДОБРО», оскільки завжди їх підтримував, допомагав, незважаючи на ризик свого життя, завжди турбувався про потреби своїх хлопців*»);

Жид – Ігор М. (на подвійну мотивацію вказують самі військовослужбовці. З одного боку, цей воїн із містечка Жидачева, тому позивний Жид є гіпокористиком від Жидачів; а з іншого – у побуті дуже скупий, як жид);

Мисливець – Охотський Матвій (В тексті петиції зазначено: «*Охотський Матвій позивний «Мисливець», командир бойової машини, командир відділення, виконував обов'язки командира 1-ї штурмової групи,2-го механізованого взводу у складі 93 ОМБр «Холодний Яр»*», - можливо, воїн отримав такий позивний, бо виконував обов'язки командира 1-ї штурмової групи і за рисами характеру та темпераментом був подібний до мисливця. Також на мотивацію позивного могло вплинути прізвище військовослужбовця, яке подібне за семантикою);

Смішарик – Шарпило Сергій (ймовірно, воїн отримав такий позивний за внутрішніми рисами характеру, а також можливо, що позивний мотивований відомим мультфільмом «Смішарики»);

Соя – Олена (військовослужбовиця розповіла інтернет-виданню «Землячки»: «*Цей позивний обирала недовго. Я з села під Сумами, біля кордону, де вирощують сою, і моє прізвище походить від козаків зі схожим прізвищем*»);

Тихий – Зайцев Олександр («*Його позивний був "Тихий", мабуть тому, що він завжди був врівноваженим, делікатним і ніколи ні на що не нарікав. Оберігав рідних, дружину та двох донечок, не розповідаючи про тяжкі воєнні будні*», – зазначено в тексті петиції);

Тихий – Неговора Леонід (позивний може мати подвійну мотивацію, може походити від прізвища військовослужбовця, а також характеризувати його як людину, тиху за поведінкою).

XXII. Позивні, мотивація яких невідома

До цієї групи належать позивні, мотивацію яких не можемо визначити, оскільки про це не зазначено ні в петиціях, ні в інших джерелах. Стосовно таких онімів можемо лише припускати, що було мотивом номінації.

Наприклад, позивний *Бандерас* міг бути утворений від прізвища національного героя Степана Бандери або відомого у світі кінематографії Антоніо Бандераса; позивні *Циган, Хохол, Франциз* та *Грек* могли бути мотивовані етнонімами; позивні *Кинджал, Молот, Патрон* – назвами зброї; *Арті, Шторм* – назвами військових дій; *Гусь, Сокіл, Скорпіон, Альпака* – назвами тварин; *Юрість, Ковбой, Док* – назвами професій; *Тортик, Паска* – назвами випічки; *Майк, Юра, Томка, Тайсон, Мойша, Мішаня, Боб, Амір* – іменами та прізвищами; *Батя, Дід* – назвами спорідненості і свояцтва; *Циган, Франциз, Грек, Хохол* – етнонімами; *Борода, Рябий, Ряба, SIRKO* – зовнішніми особливостями.

Подаємо перелік таких позивних.

Riorik – Лахновський Олексій;

SIRKO – Підгурський Іван;

SKIF– Стародуб Сергій;

Альпака – Марія Христина Двойнік

Амір – Пінчук Мирослав;

Амстел – Кравченко Леонід

Аполло

Арті

Бандерас – Городецький Антон;

Барні – Гарбовський Владислав;

Батя – Гаврішко Віктор;

Боб – Іванчишин Богдан;

Борода

Бранд – Горошко Владислав;

Бріг

Вігман – Порплиця Алла;

Галас – Міщенко Андрій;

Гантеля – Прокопенко Ігор;

Греді

Грек – Ілля Доценко;

Гренка

Грян

Гусь – Селютін Владислав;

Дід

Дін

Док – Гришин Володимир;

Дредд

Ерті

Ібліс – Фецич Степан;

Ісус

Кац

Кинджал – Бордусь Максим;

КІТ – Данилець Назар;

Класік

Князь – Долгоруков Андрій;

Ковбой – Тебешевський Андрій;

Колудн

Кордон

Корсар – Роман Чорномаз;

Край

Лаванда – Кравчук Анастасія;

Ляко – Рослий Микола;

МАДЖАХЕД – Гагуа Борис;

Майк

Матрос – Кирячок Сергій;

Мішаня

Мойша – Фелюст Михайло;

Молот

Незнайка

НОМАД – Харитонов Олександр

Паска – Кухарчук Микола;

Патрон – Воронко Андрій;

Посіпака – Данило Мурашко («*До речі, у нас позивні ідуть від ведучих. Даня спочатку літав із «Левом», потім із «Тигром». І все казав: «Коли вже свій матиму?» Ось став ведучим і гордо каже: «Прийшов мій час! Позивний — «Посіпака»*», – зазначено на сторінці онлайн-медіа Міністерства оборони України АрміяInform);

Путеец – Алфьоров Сергій;

Рудий – Комісарчук Микола

Ряба

Сага – Спіцин Андрій;

Санпай – Жадінець Олександр;

Скорпіон – Гурин Роман;

Сокіл – Бучко Роман;

Тайсон – Дяченко Олег;

ТАЛІБ – Мигдаль Роман;

Тано

Тихий – Ятченко Олексій;

Томка – Павлечко Роман

Тортик – Дубик Степан;

Фенікс – Наточий Максим;

Філіпс

Фірст – Отрок Ярослав;

Франциз

ХОХОЛ – Керстюк Сергій;

Худ. Рук. – Цвітченко Едуард;

Циган – Дженжера Сергій;

Чапай – Гардиманенко Сергій;

Шибеник

Шлагбаум

Шторм – Боровський Олександр;

Юра

Юрієт – Шпарик Андрій;

Біба – Баюрко Андрій;

Чака – Кусочек Ігор;

Усього таких прізвищ зафіксовано 81.

За структурою найчисельнішу групу становлять однослівні позивні, однак також зафіксовано два двослівних позивних – це *Марко Поло* та *Бодя-Вишня*.

Отже, позивні військовослужбовців, що стали на захист нашої держави, мають різні мотиви номінації, що свідчить про багатство і велику внутрішню наповненість таких онімів. Структурно всі позивні переважно однослівні, лише два – двослівні.

2.2. Позивний крізь призму соціоономастики

Позивні крізь призму соціоономастики – це новий напрямок наукового дослідження в соціолінгвістиці, який потребує ґрунтовного аналізу та дослідження. Вивчення позивних військовослужбовців через соціоономастику є важливим у науковому дискурсі, оскільки допомагає дослідити сприйняття позивного в різному соціальному середовищі, а також прослідити ендогенність або екзогенність позивного.

Часто в цивільному середовищі позивні сприймаються та трактуються по-іншому, ніж у середовищі військовослужбовців. Військові можуть вкладати один зміст у значення позивного, а цивільні, які не знають причини виникнення позивного, можуть по-іншому його трактувати через призму власного бачення та досвіду, тому завдяки нашому дослідженню ми зможемо простежити цю соціолінгвістичну проблему розбіжності у сприйнятті двох соціогруп. Наприклад, у соціогрупі «військовослужбовці» позивний *Снайпер* мотивують від влучності попадання воїном у ціль з артилерії, а у сприйнятті цивільного населення мотивація має трішки інакше трактування, бо асоціюється із людиною, яка виконує роль снайпера на передовій, знаходиться у засідці і цілиться із гвинтівки у ворога.

Цей новий напрямок ще є в перспективі вивчення, однак ми спробуємо задати йому початок на основі зібраних позивних військовослужбовців, які поповнили лави української армії після повномасштабного вторгнення росії 24 лютого 2022 року.

Позивні у сприйнятті цивільного населення:

Аферист – Сергій. В українській мові – це слово асоціюється із негативним значенням, однак серед опитаних побутувала також думка, що захисник вміє швидко знаходити нестандартні виходи зі складних ситуацій, має добрий інтелект і часто обманює ворога.

Бармен – Осінський Віталій. Серед цивільних воїн із таким позивним сприймається як людина, яка у довоєнний час працювала барменом у ресторані.

Бодя-Вишня – Богдан Вишневий. Найперше, що з чим може асоціюватися цей позивний – це із фруктом, тому може виникнути думка, що цей позивний військовослужбовець отримав через своє вподобання їсти вишні.

Буг – Бовсун Сергій. Такий позивний зазвичай асоціюється із річкою, тому серед цивільного населення може скластися враження, що військовослужбовець проживає біля цієї річки або часто там проводив час у цивільному житті.

Воля – Волянський Костянтин. Позивний *Воля* може викликати у цивільного населення асоціації зі свободою, незалежністю та прагненням до справедливості. Це слово, що означає свобода, може створювати образ військовослужбовця як захисника прав і свобод людей, який бореться за краще майбутнє для своєї країни і готовий йти до кінця заради захисту своїх ідеалів.

Еней; Еней – Ярослав Янів. Цей позивний може викликати у цивільного населення позитивні асоціації, адже він відсилає наше сприйняття до постаті Енея з античної літератури та української класики. В античній міфології Еней був героєм «Енеїди» Вергілія, який, попри труднощі, завжди досягав своїх цілей завдяки відповідальності, мудрості й витривалості. В українській літературі цей образ набув популярності завдяки поемі Івана Котляревського, де він став символом народного гумору, витривалості та сили духу.

Для цивільного населення позивний Еней може уособлювати образ патріота, який, при всіх труднощах, завзято бореться за свою землю, залишається відданим своїм ідеалам і зберігає оптимізм та почуття гумору. Тож, військовослужбовець із таким позивним може сприйматися як мужній і надійний, той, хто готовий захистити свій народ і принести йому захист і спокій.

Ескобар – Дмитро. У сприйнятті цивільного населення військовий із цим позивним може асоціюватися з Пабло Еміліо Ескобаром Гавірією, який прославився тим, що був колумбійським наркобароном. Серед цивільних можуть бути різні і неоднозначні припущення. Одні люди можуть сприймати

цей позивний з негативним відтінком через асоціації з кримінальним світом. Інші ж, навпаки, можуть бачити в позивному *Ескобар* уособлення сили, впливовості, рішучості та здатності досягати своїх цілей, хоча і не завжди чесними методами, які в умовах війни асоціюються з прагненням до перемоги та захисту своєї країни. Деякі цивільні можуть навіть сприймати цей позивний із певною долею гумору.

Камінь – Голядинець Володимир. Для цивільного населення, зокрема для родини та знайомих, цей позивний сприймається як метафора до слова *камінь* у значенні твердої породи і свідчить, що носій – сильна духом та із великою силою волі людина, яка тверда у своїх моральних принципах та віддана своїй справі.

Кара – Володимир Чорний. *Кара* – Аліна.

Позивний Кара може викликати у цивільного населення різні асоціації, але вони зазвичай пов’язані зі справедливістю, відповідальністю та рішучістю. Слово *кара* в українській мові асоціюється з покаранням або відплатою, що створює враження про військовослужбовця як людину, яка відважно бореться з несправедливістю та захищає українців від російського агресора.

Цивільні особи можуть сприймати військових з таким позивним як людей, котрі готові діяти, аби відновити справедливість і захистити країну від ворога.

Коваль – Махнюк Юрій. Найперше, що може спасти на думку – це те, що військовослужбовець працював ковалем, тому й отримав такий позивний. Оскільки позивні зазвичай асоціюються з рисами особистості, професією або характеристиками людини, тому такий позивний, може ще викликати враження про захисника як міцну, надійну, працьовиту людину.

Леся – Олеся Михайленко. Для цивільного населення цей позивний асоціюється з іменем, тому більшість вважатиме, що позивний походить від імені військовослужбовиці.

Кум – Коломієць Сергій. Цей позивний може асоціюватися із тим, що захисник був доброю, щирою та приємною людиною і мав багато хрещеників або може бути думка, що отримав такий позивний, бо під час війни став кумом.

Лютий (Кадет) – Віталій Литвин. Це слово в суспільстві може асоціюватися з відчуттям агресії та готовності до боротьби з ворогом, оскільки *лютий* в українській мові часто означає гнівний або жорстокий. Тому в такому контексті військовослужбовець з цим позивним може сприйматися як той, хто не боїться зіткнутися з ворогом і здатний захистити свою землю.

Орел – Володимир Орлов. Найчастіше слово *орел* асоціюється із хижаком, тому люди можуть думати, що військовослужбовець на полі бою проявляв себе як справжній мисливець за здобиччю (ворогом), вправно знищував ворогів. Орел також асоціюється з висотою, гострим зором і впевненістю, що може створювати враження про військовослужбовця як про сильну, рішучу та мудру особистість.

Піаніст – Чайка Олександр. У сприйняті цивільних переважає думка, що воїн був піаністом або вмів грати на цьому музичному інструменті.

Снайпер – Дмитро. У сприйнятті цивільного населення військовий із позивним Снайпер – це воїн, що працює снайпером і цілиться з автомата у ворога.

Добриня – Боровець Роман. Серед цивільного населення воїн із позивним Добриня сприймається як великий за тілобудовою, сильний та дужий воїн за аналогією до одного з героїв билинного народного епосу, богатиря часів Київської Русі Добрині Микитовича.

Малібу – Юрченко Анатолій. Серед цивільних позивний Малібу асоціюється від назви міста в США, яке воїн міг відвідувати, а також від назви улюбленого лікеру військовослужбовця «Малібу».

Махно – Павло Махно. Цей позивний може викликати у цивільного населення асоціації з історичною постаттю Нестором Махном, українським політичним і військовим діячем початку XX століття. Цивільні можуть

сприймати військового з таким позивним як борця за свободу і автономію, оскільки Нестор Махно боровся за свободу українського народу. Люди можуть вбачати в ньому не лише військовослужбовця, але й захисника їхніх прав та свобод.

Кент. Військовослужбовець із таким позивним у сприйнятті цивільного населення сприймається як людина товариська, дружелюбна, віддана своїм товаришам.

Ніндзя – Віталій Слезюк. Військовослужбовець із позивним *Ніндзя* асоціюється із людиною, яка вміє майстерно битися, а саме із родом діяльності воїна, який міг викладати бойові мистецтва у мирний час або захоплюватися такими видами спорту. Військовослужбовець із цим позивним також міг бути фанатом образу ніндзя з японської культури, міг захоплюватися популярними персонажами з фільмів, коміксів чи відеоігор.

Цвіркун – Кулеба Назар. Такий позивний має просте і зрозуміле звучання, що викликає асоціацію з маленькими комахами, які мелодійно цвіркочуть у тиші ночі. Для когось позивний *Цвіркун* також може підсвідомо асоціюватися з чимось невловимим, але впертим і постійним. Також цей позивний може сприйнятися як ознака певної легкості, мобільності й уміння залишитися «поза кадром», бути майже невидимим. Це може викликати повагу серед цивільних, бо символізує витривалість і витонченість, які потрібні в бойових умовах. Люди можуть бачити в цьому позивному щось привабливе й близьке до образу спокійного та врівноваженого, але водночас надзвичайно відданого військовослужбовця.

Мотивацію позивних у сприйнятті військових описано в параграфі «Позивний крізь призму ономастики».

З погляду соціоономастики варто також погрупувати позивні на ендогенні та екзогенні. Здебільшого ендогенність та екзогенність позивних ми не можемо визначити, але в тих випадках, де мали змогу дізнатися цю інформацію, то ми покласифікували аналізовані оніми за таким принципом.

Ендогенні позивні, викликані причинами внутрішнього походження, тобто є самоназвами:*1rokes, Гуллівер, Лев, Малібу, Нефрит, Танго, Тренер, Старуня, Кадет, Коцюба, Ярек, Посіпака*.

Екзогенні позивні, викликані причинами зовнішнього впливу на походження, тобто позивні, надані побратимами чи вищим командуванням**:** *ShEvA*, *Аргон*, *Бармен, Батя, Бізнесмен*, *Ґрінґо* (придумав такий позивний командир батареї), *Добриня, Енергетик*, *Камінь, Кара, Кача*, *Кент* (зі слів військовослужбовця: «З допомогою командира роти народився мій позивний»), *Кучер, Кулінар, Кіпіш, Лемко, Лисий*, *Лютий, Мартин*, *Механік*, *Ніндзя, Пекар*, *Професор, Сімба, Снайпер, Студент, Шах*, *Шериф*, *Купідон, Історик, Баранчик, Жид, Медик, Ярик* та ін.

Військовослужбовці з одним позивним. Цей підклас становить найчисельнішу групу, військовослужбовці здебільшого послуговуються одним позивним. На нашу думку, це може бути пов’язано із тим, що використання одного позивного спрощує комунікацію та допомагає швидко та точно ідентифікувати воїна серед інших.

Військовослужбовці з двома і більше позивними. У нашій роботі така група позивних дуже обмежена і налічує всього лиш декілька одиниць, які ми подаємо нижче.

1. Тарас Березюк – *Береза* (від прізвища), *Сихівський* (за місцем проживання), *Коцюба* (за дівочим прізвищем матері).
2. Дмитро – *Дімон* (за іменем), *Декан* (за посадою у цивільному житті), *Історик* (за фахом), *Снайпер* (за чіткістю виконання завдань).
3. Павло – *Мартин, Пашик*.
4. Віталій Литвин – *Кадет* (від назви військового поняття), *Лютий*.
5. *Скіф* (від хобі), *Кузя*.
6. Станіслав Артьоменко – *Схід* (від назви сторони світу), *Стасік* (відпрізвищевий гіпокористик).
7. Анатолій Левченко Миколайович – *Микитович* (від патроніма), *Лев* (від етимона прізвища).

8. Вадим – *Вадзяйло* (від імені), *Вовк* (паронімічна атракція).
9. Гора Андрій – *Горинич* (паронімічна атракція), *Вій*.

Отже, причини виникнення двох і більше позивних можуть бути пов'язані з тим, що спершу військовослужбовцю придумують позивний від його імені чи прізвища для швидкої ідентифікації та швидкого запам'ятовування воїна, а згодом, після кращого знайомства, виникає новий позивний, який містить уже характеристику воїна за певною ознакою. Також військовослужбовець може мати два позивних через те, що один йому дали побратими, а другий він обрав собі сам. Наприклад, позивний *Кача* військовослужбовцю дали побратими від кореня прізвища, а позивний *Гуллівер* воїн обрав собі сам від великого розміру ноги.

Під час аналізу позивних українських військовослужбовців можна побачити глибокий зв'язок між мовою, культурою та вираженням ідентичності українського воїна. Проаналізовані позивні показали світогляд, цінності та наміри воїнів, а також їхнє бачення ролі української мови у формуванні національної самосвідомости та стійкости.

Якщо говорити про мовну картину українського воїна, то найкраще вона проявляється у таких позивних, які умовно я розділяю на категорії:

Патріотичні, історичні та образи письменників:

Позивні, такі як *Козак, Сірко, Бандерас*, *Леся* – Олеся Михайленко (*«Дівчина дуже захоплювалася Лесею Українкою, її життєвим шляхом і геніальною творчістю. Тому вирішила взяти собі за позивний спочатку «Леся», згодом «дорости» до «Українки»,* – зазначено в «Меморіалі») апелюють до національної історії, героїчних постатей та письменників, що свідчить про прагнення воїнів підтримувати зв'язок із минулим і переносити його в сучасність.

Природні та символічні явища:

Позивні *Дуб, Калина, Сокіл, Вовк* відображають зв'язок із природою як джерелом сили та символом стійкості. Подані позивні не вдалося дешифрувати, оскільки в джерелах інформації не було подано пояснення.

Однак я можу зазначити, що українська мова багата метафорами, тому часто використовує такі образи для опису людських чеснот і національної ідентичности.

Особистісні характеристики та гумор:

Наприклад, позивні *Смайлик*, *Смішарик* висвітлюють індивідуальність, позитивний настрій і готовність до боротьби з ворогом навіть через гумор. Це прояв української життєрадісності та стійкості в умовах випробувань.

Сучасні та глобальні впливи:

Позивні на кшталт: *SAM* – Данило Семененко; *Dark* – Дяченко Ярослав (утворені шляхом паронімічної атракції); *Swat*; *Фрімен*; *Еней* свідчать про відкритість до глобальної культури та інтеграцію міжнародного досвіду, проте вони гармонійно переплітаються з українським контекстом.

Роль української мови у формуванні намірів воїнів

Утвердження ідентичности:

До прикладу, використання позивних, які мотивовані етнонімами чи ойконімами (*Гуцул, Лемко, Балаклія, Вінниця, Херсонець, Сихівський, Малібу* – Юрченко Анатолій (мотивацією позивного військовослужбовця стала назва села Малі Бубони, в якому народився чоловік. Псевдонім утворений складанням власної назви: ***Малі Бу****бони* – ***Малібу***)), вказує на свідому позицію воїнів у відстоюванні національної ідентичности через мову та виявляє любов захисників до рідного краю.

Вибір позивних з українським контекстом є своєрідною вакциною проти русифікації, яку українці історично переживали. Воїни усвідомлюють важливість утвердження мови як символу спротиву. Позивні відображають багатогранність захисників, які об’єднані спільною метою – захистити Україну. Українська мова стає об’єднувальною силою,

яка зміцнює колективну ідентичність між українцями, зокрема військовими. Воїни через свої позивні популяризують українську мову серед різних верств суспільства, особливо у молоді, яка дивиться на захисників як на приклад. Їхній вибір демонструє, що українська мова є невід'ємною частиною повсякденного життя, навіть у таких складних обставинах, як війна.

Позивні військовослужбовців є важливим культурним і мовним явищем, яке відображає прагнення воїнів підтримувати й утверджувати українську мову як основу національної ідентичности. Через мову вони транслюють свої цінності, історичну пам'ять і силу духу, сприяючи її поширенню у суспільстві навіть у складні часи.

РОЗДІЛ 3.
ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ ВИМІР ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИВНИХ

На сьогодні ще немає праць, у яких би аналізували неофіційні імена військовослужбовців з погляду методики викладання української мови у закладах загальної середньої освіти, тому це новий напрям досліджень, який ще не був об'єктом зацікавлення у сфері лінгводидактики.

Вивчення позивних на уроках української мови відіграє важливу виховну функцію, оскільки сприяє формуванню ціннісної позиції щодо громадянського патріотизму, любові до Батьківщини, почуття гордості за свою країну та за своїх героїв. Уведення системи вправ та завдань, пов'язаних із вивченням позивних українських воїнів на уроках української мови, сприятиме збагаченню мовного словника учнів і розширить їхні мовні навички, оскільки позивні військовослужбовців містять багато унікальних термінів та виразів, які часто використовуються тільки в контексті військової сфери. Вивчення позивних допомагає зберегти та передати специфіку мовлення, характерну для військової галузі.

Вивчення позивних у школі можна зреалізувати на бінарних уроках, виховних годинах, у позаурочний час, на різних шкільних заходах, присвячених пам'яті героїв.

У нашому дослідженні ми розглянемо змістову лінію навчального матеріалу на основі модельних програм для 5-7 класів НУШ і навчальних програм для 8-9 і 10-11 класів та запропонуємо, на яких саме темах можна вивчати позивні військовослужбовців.

Для учнів 5 класу під час вивчення розділу «Лексикологія», теми «Використання багатозначних слів у прямому й переносному значеннях» можна запропонувати завдання на віднайдення серед поданих речень слів, ужитих у прямому та переносному значеннях (електронне посилання на вправу 1 в додатку №2).

Для учнів 6 класу під час вивчення теми «Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні» ми пропонуємо ввести вправу на розмежування власних і загальних назв із термінолексики військовослужбовців. Учні мають погрупувати запропоновані іменники у дві колонки, у першій вписати загальні назви, а в другій – власні назви. Наприклад: *воїн, Танго, лицар, Гуллівер, Камінь, військовослужбовець, Лисий, броня, Бронік, нефрит, камінь, Нефрит, снайпер, Єнот, Вчитель, ротний, командир, Тренер*.

Загальні назви:	**Власні назви (позивні військовослужбовців):**
військовослужбовець, броня, нефрит, камінь, снайпер, ротний, командир, лицар, воїн, герой	Танго, Гуллівер, Камінь, Лисий, Бронік, Нефрит, Єнот, Вчитель, Тренер, Шериф

(електронне посилання на вправу 2 в додатку №2).

Також під час вивчення теми «Іменник», а саме «Велика буква та лапки у власних назвах», можемо запропонувати словниковий диктант чи вправи, у яких будуть вжиті позивні військовослужбовців.

Наприклад:

Записати слова, пояснити написання:

Панас Мирний, гора Піп Іван, позивний Рекс, магазин «Аврора», Володимир Великий, роман «Чорна рада», сузір'я Оріон, Котигорошко, цукерки «Гулівер», позивний Великий, гори Карпати, Президент України, воїн із позивним Гулівер, звання «Героя України», Біблія, вулиця Підвальна, позивний Малібу, енциклопедія «Вікіпедія», платформа пам'яті «Меморіал», позивний Камінь.

Ми створили інтерактивну вправу на веб-ресурсі «Квізлет» у вигляді навчальних карток, де з одного боку картки подали всі слова з маленької літери, а з іншого – правильне написання слів (електронне посилання на вправу 3 в додатку №2).

Створили тести у Google формі на знаходження помилки в рядку, під назвою «Знайди помилку», де подали серед слів на військову тематику позивні військовослужбовців (електронне посилання на вправу 4 в додатку №2).

Для учнів 7 класу можна запропонувати скласти текст-роздум про військовослужбовця із позивним *Добриня* й пояснити, що об'єднує сучасних українських героїв з героями фольклору.

Для учнів 8 класу під час вивчення теми «Просте речення. Двоскладне речення» можемо запропонувати завдання на складання проєкту статті до Вікіпедії «Позивний військовослужбовця із мого регіону» із використанням простих і складних, двоскладних й односкладних речень.

Під час вивчення теми «Пряма й непряма мова» учням у 9 класі ми можемо запропонувати інтерактивну вправу на розмежування речень із прямою та непрямою мовою, у яких вжиті позивні військовослужбовців, і погрупувати їх у дві колонки (електронне посилання на вправу 5 в додатку №2).

Також під час вивчення теми «Текст як одиниця мовлення й продукт мовленнєвої діяльності» можемо запропонувати дев'ятикласникам створення тексту-розповіді про зв'язок позивного із родом діяльності військовослужбовця, якого вони вважають взірцем для наслідування.

Для учнів 10 класу під час вивчення розділу «Лексикографія» можна запропонувати завдання на укладення мініслівника позивних військовослужбовців письмово або у Google формі (електронне посилання на вправу 6 в додатку №2).

Можемо також запропонувати інтерактивну вправу для школярів на одному з уроків української мови, де потрібно учням після прочитання короткої інформації про військовослужбовця здогадатися, який у нього позивний. Назва вправи: Підбери відповідний позивний (електронне посилання на вправу 7 в додатку №2).

Виховний урок на тему «Як українські військові обирають позивні» було зреалізовано для учнів 10 класів у ліцеї «Сихівський» Львівської міської ради.

Урок проводився з метою ознайомити, зацікавити та поширити інформацію серед молоді з цієї теми. Сьогодні як ніколи тема позивних наших захисників є актуальною й цікавою. Серед опитаних учнів, які були присутніми на виховному уроці, половина має в родині військовослужбовця, який виконує бойові завдання, відповідно має позивний. Така статистика вкотре акцентує увагу на важливості вивчення та поширення цієї теми серед молоді, особливо в освітніх закладах. На уроці було ознайомлено учнів з історією виникнення псевд (позивних), від часів козаччини аж до наших днів, наведено приклади, причини та мотивацію цих антропонімів. Наведено приклади позивних в американській та британській арміях та їх разючу відмінність із українською армією. Наведено приклади позивних українських військовослужбовців, Героїв України, які загинули у цій війні – це **Дмитро Коцюбайло** із позивним **Да Вінчі**, **Максим Кривцов** із позивним **Далі** та **Володимир Голядинець** позивний **Камінь**.

Під кінець уроку було запропоновано учням заповнити в Google формі опитувальник позивних військовослужбовців і поширити його серед знайомих цивільних та військовослужбовців. Також учні активно обговорювали питання з цієї теми (план-конспект виховного уроку подано в додатку №3).

Такі уроки важливі тим, щоб привертати увагу молоді й розумних людей до важливості пам’ятати наших героїв і не як природжених військових, а як таких самих людей, як і ми всі. Людей, які теж мріяли про сім’ю, про мирне життя з коханою людиною, про змогу навчатися й реалізовувати свій внутрішній потенціал, але через наше недостатньо розвинуте розуміння важливості брати активну участь у житті власної країни, вивчати історію, мову, захищати борців за справедливість, наш споконвічний ворог – москаль – скористався цим слабким місцем і вдарив з великою силою. Сьогодні важливо вчителям робити все можливе, щоб достукатися до молоді не нехтувати власною державою, її історією, бути активними громадянами у власній країні і робити все можливе, щоб зміцнювати її на всіх рівнях і більше ніколи не допустити чергового геноциду українського народу.

На одному із виховних уроків можна також провести «Вечір пам’яті», присвячений загиблим українським захисникам. На такому уроці можна запропонувати кожному з учнів підготувати коротку інформацію про військовослужбовця із їхньої місцевості та розказати про його позивний, якщо невідома мотивація, то запропонувати власне бачення причини такої номінації.

Також можна провести виховний захід, присвячений «Дню захисників і захисниць України», на якому учні зможуть розказати про рідних, знайомих, які захищають Україну. Учням можна буде запропонувати підготувати розповідь про військовослужбовця й дослідити причину назви його позивного, подати у вигляді презентації або записати коротке інтерв’ю за бажанням.

Було б доречно відводити на уроках української мови та літератури хоч один раз на тиждень 5-10 хвилин часу на те, щоб розповідати історію наших захисників, про їхні позивні. Також залучати й самих учнів до того, щоб досліджувати та готувати інформацію про знайомих або відомих військових, про їхні захоплення та рід діяльності в мирний час, а також про причини, які вплинули на утворення позивного.

Неофіційний іменник військовослужбовців ще потребує багатьох лінгвістичних студій, позаяк щоразу з’являються нові позивні, які варто збирати, аналізувати та увіковічнювати як національне мовне надбання.

ВИСНОВКИ

Вивчення неофіційного іменника військовослужбовців є важливим у науковому дискурсі, оскільки допомагає не тільки увіковічнити цей неофіційний пласт власних назв у наукових працях, але й дослідити та проаналізувати позивні воїнів крізь призму мовознавчого, соціолінгвістичного та лінгводидактичного виміру. Власне останній є новим і не менш важливим, оскільки спрямований на вивчення позивних військовослужбовців у школі, що сприятиме вихованню у школярів патріотичного та морального духу, бо учні зможуть також ознайомитися із життям воїна, його внутрішніми рисами, родом діяльності, захопленнями, які часто відображаються у їхніх позивних.

У роботі проаналізовано неофіційний іменник військовослужбовців, який уже був предметом лінгвістичних студій з погляду ономастики та соціолінгвістики. Запропоновано власне визначення позивного як унікального шифру військового в певній соціогрупі військовослужбовців, що виконує не тільки місію засекречення особи, спрощеного звертання один до одного, але й у деяких випадках вираження власної ідентичності. З'ясовано, що позивний виконує як практичну, так і духовну функції в житті військовослужбовця.

У другому розділі проаналізовано позивні з погляду ономастики, визначено їхню мотивацію та покласифіковано на підкласи, що характеризують виникнення позивного. Визначено 22 групи мотивів, які використовуються в процесі номінації військовослужбовців: від прізвищ носія, від імені, патронімів, відантропонімних абревіатур, ойконімів, етнонімів, прізвиськ чи нікнеймів; від власних назв літературних героїв; за внутрішніми рисами характеру, за зовнішніми ознаками, від назви мінералів, від назви позиції, від назви місяця, від роду діяльності; від назв рослин; тварин; назв сторін світу; від назв військових предметів та понять; від державної символіки; назв відзнак за релігійною приналежністю, титулованими словами; позивні із множинною мотивацією; позивні, мотивація яких невідома.

Усього було зафіксовано 332 одиниці позивних. Найбільшу кількість становлять позивні, мотивація яких невідома – 81; другу групу за чисельністю становлять позивні, утворені від прізвищ – 66 одиниць; третю – за родом діяльності – 48 одиниць; мотивовані іменем військовослужбовця – 26; мотивовані внутрішніми рисами характеру – 25; мотивовані власними назвами історичних постатей, літературних героїв чи міфічних істот – 15; мотивовані віком та зовнішніми ознаками – 12; позивних, мотивованих ойконімами – 11; позивних, що утворені від назв військових предметів та понять – 9; від назв рослин та тварин – 7; позивні із множинною мотивацією – 7 одиниць; утворених від прізвиська чи нікнейма – 6; мотивовані етнонімами – 4; мотивовані державною символікою, назвами відзнак – 3; мотивовані абревіаційною сполукою – 3; від назви позиції – 2; патронімами – 2; мотивовані назвою місяця – 1; мотивовані назвами сторін світу – 1; назвою мінералів – 1; за релігійною приналежністю – 1; мотивовані титулованими словами – 1.

За структурою однослівні позивні становлять найчисельнішу групу – 332 одиниці, серед двослівних зафіксовано – 2 (*Марко Поло, Бодя-Вишня*).

Військовослужбовці з одним позивним становлять найбільшу групу за чисельністю – 323. Військовослужбовці з двома і більше позивними – 9.

Серед позивних військовослужбовців найбільшу кількість становлять чоловічі, їх налічуємо – 320; а жіночих зафіксовано лише 12.

У цьому розділі також проаналізовано позивні із погляду соціоономастики, з’ясовано відмінність між сприйняттям позивних двох соціогруп цивільних і військових. Розмежовано позивні військовослужбовців за ендогенними та екзогенними ознаками, де чисельну групу становлять позивні другої категорії, їх налічуємо – 34 одиниці, а позивні, які обрали собі військовослужбовці самі, становлять – 12 одиниць, проаналізувати інші позивні з погляду ендогенності/екзогенності не вдалося через обмежену інформацію про військовослужбовців.

У другому розділі проаналізовано 25 позивних у сприйнятті двох соціогруп: військовослужбовців і цивільного населення. Простежено, що часто дійсна мотивація позивних військовослужбовців не збігається із уявленням та сприйняттям позивного серед цивільного населення. Це спричинено певними обставинами, під час яких отримувався чи вибирався позивний (*Кент, Камінь* – від першої позиції) або тим, що позивний був мотивований від прізвища військовослужбовця, який співзвучний з іншим поняттям (*Орел* – Володимир Орлов; *Лютий* – Віталій Литвин) чи через те, що він походив від певного населеного пункту, співзвучного із іншим поняттям (*Малібу* – від назви села Малі Бубони).

У третьому розділі проаналізовано зміст навчального матеріалу на основі модельних програм для 5-7 класів НУШ і навчальних програм для 8-9 і 10-11 класів та описано, на яких саме темах можна вивчати позивні військовослужбовців. Запропоновано систему вправ для учнів різних класів і створено інтерактивні ігри для наочності; також запропоновано учням укласти словник із позивними військовослужбовців, які проживають у їхній місцевості.

Отже, позивні військовослужбовців – це багатий матеріал для лінгвістичних студій та лінгводидактичних розвідок. Популяризуючи цей пласт онімної лексики, ми увіковічнюємо подвиг наших героїв та віддаємо їм шану. Безумовно, зафіксовані позивні ще можна описувати за багатьма критеріями (за твірними основами, з погляду лінгвокультурології та психолінгвістики), тому тема магістерської роботи є перспективною.

Список використаної літератури

1. Белей Л. Л. Позивні учасників АТО й ООС — творення та функціонування. *Мовознавство.* 2020. № 3. С. 49-62.
2. Дзира Я. І. ОНОМАСТИКА. *Енциклопедія історії України*: Т. 7: Мі-О.
3. Кашпор О.М. Війна очима ТСН. 28 історій по той бік камери. Київ.: Основи, 2015. 224 с.
4. Комісаренко Т. Вплив псевдоніма на долю носія. URL: http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/1718/1/Тетяна%20Комісаренко.pdf (дата звернення: 12.05.2024)
5. Копитко Ю. Неофіційний іменник в соціогрупі «військові»: формування ознак на матеріалі біографічних текстів XX-XXI ст. Магістерська робота.
6. Копитко Ю. Псевдонім як маркер взаємодії понять мова-війна (на матеріалі неофіційного іменника воїнів АТО). Львів, 2019. 109 с
7. Кравченко Л. Лексична база позивних українських бійців – учасників озброєного конфлікту на сході України в 2014 р. *Тенденції розвитку української лексики та граматики.* Ч. ІІ. Варшава – Івано Франківськ, 2015. С.224–237.
8. Кравченко, Л. . Мотиви номінації позивних українських бійців – учасників бойових дій російськоукраїнського конфлікту на сході України. Teka Kom. Pol.-Ukr. Związ. Kult.: czasopismo / nac. red. M. Ołdakowska-Kuflowa. Wid-wo Uniw. Przyrodnic. w Lublinie, Vol. XI.
9. Лесюк М.П. Неофіційний антропонімікон УПА. *Галичина*. Івано-Франківськ, 2002. № 8. С. 126–139
10. Лесюк М.П. Псевда вояків Української Повстанської Армії *Studia Slawistyczne 1; Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych.* Białystok, 1999. S. 114–184.

11. Лесюк М.П. Псевда вояків Української Повстанської Армії. *Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych / pod redakcją Zofii Abramowicz, Leonardy Dacewicz : materiały z Międzynarodowej konferencji onomastycznej (Białystok–Supraśl, 26–27 X 1998 r.).* Białystok, 1999. S. 177–185.

12. Мацюк Г. П. Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії і завдання. *Мова і суспільство*. Вип.1. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2010. С.5-20.

13. Мацюк Г. Взаємодія понять мова – війна як об'єкт лінгвістичного аналізу: результати і нові підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2021. Вип 35, том 7. С. 101–106.

14. Німчук В.В. Про українську псевдонімію та криптонімію. *Українська мова*. 2002. № 2. С. 30-58.

15. Осніговська Т.Д., Слободенюк Ю.Г. Позивні українських військовиків у зоні АТО: принципи, мотиви та способи номінації – Режим доступу: https://ff.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2.-Ambitna-movoznavchynya-1.pdf (дата звернення: 19.05.2024)

16. Павліківська Н. Псевдоніми учасників національно-визвольних змагань 1929–1950-х років XX століття: ОУН та УПА. *Лінгвістичні дослідження: збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2012. Вип. 33. С. 14 – 18.

17. Павліківська Н.М. Питання української псевдонімії XX століття. Вінниця: Глобус-прес, 2009. 386 с.

18. Павліківська Н. М. Псевдонім як засіб вторинної номінації особи. *Мовознавчий вісник. Збірник наукових праць.* 2012.№ 14–15. С. 135–141.

19. Павліківська Н. М. Псевдоніми й інші різновиди антропонімів. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія : Мовознавство. 2009. Т. 17, вип. 15(3). С. 101-105.

20. Павліківська Н.М. Апелятиви-історизми у псевдонімії ОУН та УПА. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2012. № 5. С. 126–132.

21. Павликівська Н.М. Словник псевдонімів ОУН — УПА. Вінниця: О. Власюк, 2007. 440 с

22. Павликівська Н.М. Специфіка псевдоніма як особливого різновиду антропоніма. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*: [зб. наук. праць]. Дніпропетровськ: Пороги, 2009. Вип. 8. С. 144–151

23. Павликівська Н.М. Українська псевдонімія XX століття: автореф. дис. на здобуття ступеня докт. філол. наук: спец. 10.02.01. – українська мова. Н.М.Павликівська. Київ, 2010 – 36 с.

24. Павликівська Н.М. Українські псевдоніми як об'єкт ономастичних досліджень. *Вісник Запорізького нац. ун-ту. Філол. науки*. 2012. № 1. С. 339–342.

25. Павлюк В. А. Становлення неофіційного антропонімікону Вінничини : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2016. 244 с

26. Петрова О. В. Особливості номінації в псевдонімії німецької та української мов : автореф. дис. ... канд. філол. наук :10. 02. 17. Донецьк, 2005. 20 с.

27. Підкуймуха Л. М. Позивні учасників антитерористичної операції на Донбасі : спроба аналізу. *Мова : класичне – модерне – постмодерне : збірник наукових праць*. 2016. Вип. 2. С. 135–144.

28. Словник української мови: в 11 тт. Київ: Наукова думка, 1970—1980. Т. 11.

29. Соприкіна В., Маленко О. Псевдонімікон української культурномистецької сфери початку XXI століття: лінгвістична інтерпретація : [монографія]. Харків : ХНПУ; ХІФТ, 2021. 264 с.

30. Торчинський М. М. Денотатно-номінативна структура антропонімікону української мови. *Наукові праці Кам'янецьПодільського державного університету : Філологічні науки*. 2007. № 15. С. 146–150.

31. Українська ономастика: бібліографічний покажчик, уклад.: С. О. Вербич, І. В. Єфименко, І. М. Желєзняк; НАН України, Ін-т укр. мови. Київ. 2013. 364 с.

32. Федорів А. Структурно-словотвірні та семантичні особливості псевдонімів членів ОУН-УПА та учасників АТО: порівняльний аспект *Українознавство*. 2018. № 1. С. 202-213. [Режим доступу]: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2018_1_17 (дата звернення: 18.05.2024)

33. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: монографія Київ: ТОВ „Папірус", 2008. 672 с.

34. Чучка П. Українські псевдоніми: статус, структура і функції. *Наукові записки Кіровоградського державного педуніверситету ім. В. Винниченка.* Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2001. Вип. 37. С. 98–121.

35. Чучка П.П. Українські псевдоніми: статус, структура і функції. *Наукові записки КДПУ*. Вип.37. Кіровоград, 2001. С. 82-83

36. Шульська Н. Номінативна характеристика позивних імен бійців АТО, уживаних в мові ЗМІ. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*. № 1. С. 342-374. – Режим доступу: http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8423/1/Shulska.pdf (дата звернення: 7.05.2024)

37. Шульська Н. Позивні імена українських військових в антропонімній системі мови (на прикладі матеріалів ЗМІ). *Українська філологія в контексті розвитку європейської наукової думки : матеріали всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю присвячені 85-річчю від дня народження професора Дмитра Бучка (10-11 листопада 2022 року).* Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 42-47

38. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%93%D0%A1-17 (дата звернення: 13.05.2024)

39. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%B0%D1%80_(%D0%9F%D0%A2%D0%A0%D0%9A) (дата звернення: 12.05.2024).

40. Matsyuk Halyna. Language and war in Ukraine: Unofficial names in the socio-group "Ukrainian military" as a marker of interpersonal

communication. *Onoma.* 2022. Vol. 57. P. 197-216. https://onomajournal.org/vol-57/____doi:10.34158/ONOMA.57/2022/13 (дата останнього звернення 18.11.2024).

ДОДАТКИ

Додаток № 1

https://docs.google.com/forms/d/1tbPxe-fMcWKWimC_5lrz6OPEIv06ejzNW1pk4O9emOM/edit#response=ACYDBNi64jk0-FmrV5NnLiRZwJJnjRNb6A2hJzE_SOxyFE_dcDHTvY-6ngZRAFoeU_jMrQQ

Опитувальник позивних воїнів України

Дорогі військовослужбовці, я студентка ЛНУ ім. Франка філологічного факультету, зараз працюю над науковою роботою, пов'язаною із дослідженням позивних українських військових, тому буду Вам щиро вдячна, якщо Ви поділитеся своїм позивним та дасте відповіді на подані нижче запитання.

Дозвольте вписати Ваше неофіційне ім'я (позивний) у свою наукову роботу і таким чином виразити безмежну вдячність та повагу особисто Вам та кожному, хто захищає наш український народ від поневолення та дає змогу жити й працювати у вільній країні, на рідній землі.

1. Який Ваш позивний?
2. Напишіть, чому виникла саме така назва?
3. Скільки у Вас позивних?
4. Вкажіть їх.
5. Коли (рік) Ви тримали чи обрали свій позивний?
6. Ви самі обрали чи Вам дали позивний, якщо дали, то хто і чому?
7. Якщо знаєте ще якісь позивні, можливо, когось із полеглих воїнів, буду вдячна, якщо ще раз заповните цю форму і розкажете про цей позивний.

Дуже дякую, що заповнили цю форму!

Але найбільша дяка, Вам, наші ТИТАНИ, за Вашу мужність, відвагу та незламну силу волі. Низький уклін кожному та безмежна шана!

Додаток № 2

1. https://learningapps.org/34665553
2. https://learningapps.org/34663288
3. https://quizlet.com/894859255/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B1%D1%83%D0%BA%D0%B2%D0%B0-%D1%82%D0%B0-%D0%BB%D0%B0%D0%BF%D0%BA%D0%B8-%D1%83-%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B0%D1%85-flash-cards/?i=5q35yi&x=1jqt
4. https://forms.gle/bne3gacAxZiZpYLx5
5. https://learningapps.org/34674710
6. https://forms.gle/bd6gromGN8v7adW3A

7. https://learningapps.org/34673960

Додаток № 3

План-конспект

Тема: Як українські військові отримують позивні.

Мета виховного заходу:

Звернути увагу учнів на тему позивних військовослужбовців, зацікавити їх історією виникнення тих чи інших позивних, викликати не тільки зацікавленість учнів до військовослужбовців, але й повагу до них, знати і пам'ятати про наших захисників, які ціною власного життя берегли та бережуть нашу свободу. Розвивати критичне мислення, здатність аналізувати та порівнювати інформацію, виховувати інтерес до історії та сучасних реалій української армії.

Форма проведення: інтерактивний урок-дискусія.

Методи проведення: презентація, розповідь вчителя (інформаційний блок), обговорення (висловлення власних думок щодо ролі позивних та їх значення у наш час, порівняти псевда козаків, упівців та сучасні позивні), Google опитувальник позивних військовослужбовців.

Засоби проведення:

- Відеопрезентація (https://www.canva.com/design/DAGQ0gGwcuo/BXEl0w5HpWVyoyfMax629w/view?utm_content=DAGQ0gGwcuo&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=editor)
- Мультимедійна система (проєктор)
- Роздатковий матеріал (роздрукований текст із інформацією)
- Google опитувальник (https://docs.google.com/forms/d/1tbPxe-fMcWKWimC_5lrz6OPEIv06ejzNW1pk4O9emOM/edit#response=ACYDBNiyF_5iXD7X-

uUtTn49GdwU3ka3X8fVYjMYrwYkPMlqBf7VcWWbeqOeqcKb3iCtmxE)

Використані джерела:

- https://www.ukrainer.net/pozyvni/
- https://mahala.com.ua/viyna/yak-viyskovi-obyraiut-sobi-pozyvni/
- інформація із власної магістерської роботи, у якій досліджую неофіційний іменник українського військовослужбовця.

Хід проведення заходу

Військовий позивний, або військове прізвисько — це псевдонім, який беруть собі бійці під час війни. Від козаків до українських військових XXI століття живе ця традиція. Приховати справжнє ім'я, підкреслити важливу рису чи вчинок, показати, яким тебе бачать інші — у позивних є багато призначень.

Часто ми знаємо військових саме за псевдо — це хороший спосіб і для медіа згадати бійця, але не розкрити його особистої інформації. Смішні, цікаві, незвичні — деколи дізнатися справжню мотивацію виникнення псевдо непросто. Та пропонуємо зануритися в історію виникнення військових псевдо й дізнатися від бійців Сил оборони, як виникли їхні позивні.

Свобода й підпілля: козаки, упівці та їхні псевдо

Найстаріші письмові згадки про обрання псевдо датуються козацькими часами. Часто це були прізвиська, які придумувало оточення людини, як у Петра Сагайдачного. За батьком він — Конашевич. Оскільки гетьман був влучним стрільцем, запорізькі козаки нагородили його прізвиськом Сагайдачний на честь сагайдака — футляра з луком і

стрілами. Прізвиська отримували всі козаки. Зазвичай вони були пов’язані з пам’ятним вчинком людини, незвичайною подією в її житті, особливою рисою характеру, поведінки чи зовнішнього вигляду. В основу часто закладали жарт чи насмішку: *Махина, Малюта, Черепаха, Сіроманець, Петюня, Корж* тощо.

Пізніше козацькі псевдоніми ставали прізвищами, які й досі існують: *Головатий, Чуб, Шраменко, Круть* тощо. Змінюючи свої справжні родові прізвища, козаки рятувались від кріпацтва, зокрема від польських магнатів.

Традиція прізвиськ не зникла із занепадом козацтва, а стала зв’язком для різних поколінь українців, що виборювали для себе волю. Так у ХХ столітті Організація українських націоналістів (ОУН) та Українська повстанська армія (УПА) вели підпільну діяльність, що вимагала конспірації. Наприклад, поручник (молодший офіцер. — ред.) УПА Іван Кедюлич мав псевдонім Чубчик, а командир партизанського загону на Поліссі Іван Боровець — Бульба.

Такі позивні називали псевдо — «помилкове», «несправжнє» ім’я, яке було необхідне в підпільній діяльності. Найчастіше обирали такі псевда, що не мали нагадувати справжнього імені чи риси зовнішності, щоб бійця справді не можна було вичислити. Упівці могли мати кілька позивних у різні періоди. Так, керівник УПА Роман Шухевич мав псевдонім Тарас Чупринка, але також був відомим як Білий, Дзвін, Роман Лозовський, Степан, Чернець, Чух, Тур.

Водночас в американській і британській арміях бійці використовують позивні лише для позначення рот, взводів, військових частин тощо, але не для людей. Хоча у Великій Британії такі назви раніше використовували для ідентифікації посад. Так у радіоповідомленнях

термін Sunray (з англ. сонячний промінь) досі іноді вживають на позначення командира.

Принцип вибору позивного

З початком російсько-української війни у 2014 році, а згодом повномасштабного вторгнення рф в Україну 2022 року, використання позивних серед військових знову набуло популярності.

Спочатку позивними користувалися учасники Євромайдану, пізніше — добровольчі підрозділи. Але поступово псевдоніми почали обирати військові в усіх видах і родах Збройних сил України, хоч це й не обов'язково. Позивний можуть придумати побратими бійця чи його близькі, або ж його може обрати військовий сам для себе.

У сучасному війську псевдо залишаються актуальними і через влучність, і через полегшення комунікації між бійцями. Частіше військові обирають позивний відповідно до певних правил. По-перше, в одному колективі не має бути двох людей з однаковим позивними. По-друге, це має бути одне коротке слово, хоча іноді трапляються й двослівні.

Та, звісно, позивні повторюються. Так у словнику псевдонімів воїнів АТО в Книзі пам'яті полеглих за Україну зібрані однакові псевдо, що належали різним особам. У п'ятірку найпопулярніших входять Дід, Батя, Дядя, Чорний і Тихий.

Зараз українські військові обирають позивні за різними аспектами:

- від прізвищ: **Доля -** Доля Олексій**, Карп -** Карпов Олександр**, Татар -** Татарин Антон;
- від імені військовослужбовця – **Влад, Свят, Макс;**

- за родом діяльності – **Архітектор, Вчитель, Бармен;**
- за внутрішніми рисами характеру – **Добряк, Титан, Фрімен;**
- за зовнішніми ознаками – **Великий, Старий, Синочок;**
- від ойконімів – **Балаклія, Київ, Сихівський;**
- від назв військових предметів та понять – **АГС, Байрактар, Іскандер;**
- від прізвиська чи нікнейма – **Глово**, **Єнот**;
- від назв рослин та тварин – **Лев, Зайчик, Полинь;**
- від назв літературних героїв – **Гуллівер, Тор, Соломон;**
- від назви позиції – **Кент, Камінь;**
- від назви державної символіки – **Тризуб, Прапор;**
- від назви танцю – **Танго;**
- від назви мінерала – **Нефрит;**
- за релігійною приналежністю – **Іслам.**

Далі, Да Вінчі, Камінь: історії військових

Багатьох відомих військових ми часто знаємо саме за позивними, ось як вони їх отримували:

Максим Кривцов із позивним **Далі** — український поет, комунікаційник і фотограф дитячої спільноти «Строкаті єноти», автор збірки «Вірші з бійниці». З 2014 року учасник російсько-української війни. Під час служби у Нацгвардії у 2016–2019 роках взяв псевдо Далі — бо відрощував вуса і закручував їх, як у відомого художника. 7 січня 2024 року стало відомо про загибель Максима Кривцова. Його посмертно нагородили орденом «За заслуги» III ступеня та почесним нагрудним знаком від Головнокомандувача.

Дмитро Коцюбайло із позивним Да Вінчі — український доброволець, лейтенант, командир батальйону «Вовки Да Вінчі» (2016–2023 рр.). Член

Проводу національно-визвольного руху «Правий сектор». Перший доброволець, який отримав звання Героя України прижиттєво. Дмитро навчався в Івано-Франківську на художника, тож його позивний пов’язаний саме з талантом до малювання. 7 березня 2023 року Да Вінчі загинув у битві за Бахмут.

Володимир Голядинець із позивним **Камінь** – капітан, командир роти у 110 окремій механізованій бригаді імені генерал-хорунжого Марка Безручка. Уродженець м. Володимир Волинського району Волинської області.

З 2013 по 2017 р. навчався у Володимир-Волинському агротехнічному коледжі за спеціальністю «Електрична інженерія» і одразу після закінчення вже у вересні став на строкову службу за згодою мами, оскільки на той час ще не досяг призовного віку.

В 2018 р. вступає до Львівської національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного і здобуває там освіту офіцера.

В кінці лютого 2022 р. у зв’язку із повномасштабним вторгненням росії в Україну, академія достроково випустила випускників 4-го курсу, щоб вже на початку березня відправити молодих офіцерів по частинах нести службу та виконувати бойові завдання.

Як виявилося, Володимиру судилося потрапити в новостворену 110-ту окрему механізовану бригаду імені генерал-хорунжого Марка Безручка. Після півторамісячної підготовки в тиловій частині, у якій Володимир сформував свій взвод, їх відправили на Донеччину. **Перша позиція, яку прийняв молодий командир, мала назву Камінь, власне в честь неї побратими вирішили дати позивний Володимиру.** Цей позивний дуже влучно підкреслював характер та тверду силу духу молодого командира та справжнього захисника нашої держави. На жаль, позиція Володимира вже через день була майже повністю оточена, через втрату зв’язку із вищим командуванням. Проте навіть в такій критичній ситуації молодий

командир не розгубився і попри велетенські ризики й самому загинути, все ж вивів сімох побратимів, решту взводу, на превеликий жаль, не вдалося врятувати. Після цього трагічного випадку молодий офіцер до останніх днів картав себе, що не зміг вивести весь взвод, але, враховуючи ту ситуацію, у якій шанси у всіх вижити зводились до мінімуму, Володимир вчинив розсудливо, що ризикнув і попри щільний танковий, артилерійський, мінометний та фосфорний обстріл зумів вивести хоч сімох побратимів і врятуватись самому, отримавши контузію та осколкові поранення. Хлопці весь час дякували Володі за врятовані ним життя.

Володимир був відважним воїном та чудовою людиною, за весь період служби, починаючи з перших днів повномасштабного вторгнення, гідно виконував свій офіцерський обов'язок, спершу будучи командиром взводу, а згодом роти. Для молодого офіцера, а згодом капітана на першому плані завжди стояло життя побратимів, він майже кожного дня відвідував позиції хлопців, щоб переконатися в їхній безпеці, весь час добивався у вищого командування достатньої кількості засобів для оборони для побратимів на передовій. Коли виконував бойові завдання на передовій із своєю ротою завжди дбав про те, щоб усіх зберегти цілими та неушкодженими, тому після виконання завжди останнім залишав позиції. Кожна втрата побратима залишала велику рану в душі молодого захисника. Моральні принципи та стійка позиція були настільки твердими та непохитними, що навіть страх смерті не зламав його людяності. Найкраще про це говорить його останній та найвищий подвиг у своєму житті. Володимир, будучи командиром роти, не побоявся вкотре вийти із КСП для того, щоб допомогти евакуювати поранених із зони бойових дій, але, на жаль, потрапив під щільний шквал танкового обстрілу, який і забрав життя молодого захисника, але Володимир навіть в останні хвилини життя зумів прикрити собою пораненого побратима і тим самим врятувати його від смерті.

Стійка сила волі та моральні принципи молодого командира були настільки твердими, що позивний став не просто назвою, але й характеристикою воїна.

Володимир своїми гідними та відважними вчинками не тільки прикрасив та возвеличив своє ім'я, але й свій позивний, який так влучно підкреслює незламну силу волі справжнього захисника своєї країни.

Висновок

Сьогодні позивні — це не просто традиція, яка прийшла в незалежну Україну ще з часів Запорізької Січі. Це пам'ять, це історія наших Героїв, які душею і тілом віддані українському народу, віддані свободі.

Опитувальник

Google опитувальник позивних військовослужбовців.

https://docs.google.com/forms/d/1tbPxe-fMcWKWimC_5lrz6OPEIv06ejzNW1pk4O9emOM/edit#response=ACYDBNiyF_5iXD7X-uUtTn49GdwU3ka3X8fVYjMYrwYkPMlqBf7VcWWbeqOeqcKb3iCtmxE

Обговорення

Висловлення власних думок щодо ролі позивних та їх значення у наш час. Порівняння псевда козаків, упівців та сучасні позивні.

Картотека позивних:

1. *Череп*
2. *Доля* – Доля Олексій
3. *ДУБ* – Дуб Денис
4. *Махно* – Махно Павло
5. *Слива* – Слива Володимир
6. *Сторожук* – Сторожук Дмитро
7. *Swat* – Йордана
8. *Воля* – Волянський Костянтин
9. *Загреб* – Олексій Загребельний
10. *Карп* – Карпов Олександр
11. *Кача*
12. *Мартин*
13. *РУД* – Рудзінський Богдан
14. *Семен* – Семенов Дмитро
15. *Татар* – Татарин Антон
16. *Шум* – Шумаєв Єгор
17. *Баранчик* – Баран
18. *Абрам* – Абрамчук
19. *Береза* – Березюк Тарас
20. *Захар* – Захарук Іван
21. *Клим* – Климчук Василь
22. *Лев(Микитович)* – Левченко Анатолій
23. *Лук'ян* – Лук'яненко Олександр
24. *Нестер* – Нестеренко Віталій
25. *Ярема* – Яремчук Микола
26. *Арчі* – Корнійчук Артур
27. *Афоня* – Іван Афанасьєв
28. *Барік* – Дмитро Борцой
29. *Кетя* – Олег Куртушан

30. *Шева* – Шевченко Віктор
31. *Шева* – Шевчук; *ShEvA*
32. *Сірко* – Мельник Сергій
33. Стасік(Схід)– Станіслав Артьоменко
34. Тоха – Антон Петрочко
35. *Гріня* – Грінченко
36. *Гриня* – Олександр Гринько
37. *Dark* – Дяченко Ярослав
38. *SAM* – Данило Семененко
39. *Балу* – Балич Ярослав
40. *Барні* – Берник Сергій
41. *Бендар* – Олег Беднарчук
42. Бєлка – Богдан Бєлашов
43. *Біба* – Баюрко Андрій
44. *Білий* – Біленький Руслан
45. *Білий* – Білоград Сергій
46. *Буг* – Бовсун Сергій
47. Вдова – Вдовенко Андрій
48. *Вітоха* – Вітошкін Володимир
49. *Вовк (Вадзяйло)*
50. *Горинич (Вій)* – Гора Андрій
51. Добрий – Добріць Олександр
52. *Журба* – Журибіда Андрій
53. *Зеніт* – Зенін Кіріл
54. *Калина* – Каленюк Анатолій
55. *Корень* – Корнілович Кирило
56. *Короп* – Коропецький Ігор
57. Кронштейн – Тарас Кроншталь
58. *Лисий* – Лисенко
59. *Лисий* – Лисенко Олексій

60. *Лютий(Кадет)* – Віталій Литвин

61. Майк – Олександра Мулькевич

62. МАК - Матійчук Володимир

63. *Марко Поло* – Марковський

64. *Мурчик* – Мурин Ярослав

65. *Орел* - Володимир Орлов

66. *Рекс* – Ренкас Ілля

67. *Румин* – Румський

68. *Смішарик* – Шарпило Сергій

69. *Спайс* – Спрейс Олександр

70. *Храмуля* – Храмовий Олексій

71. Чака – Кусочек Ігор

72. *Чівас* – Антон Сіваш

73. *Шумок* – Ішимов Богдан

74. *Ярий* – Яремко Василь

75. *Бодя-Вишня* – Богдан Вишневий

76. *Ґрінґо* – Григорій

77. *Вадзяйло (Вовк)* – Вадим

78. *Борисич* – Борис Айзенберг

79. *Влад* – Владислав

80. *Дімон* – Дмитро

81. *Ксена* – Оксана Рубаняк

82. Льова – Іван Левко

83. *Макс* – Максим Мірощенко

84. *Свят* – Святослав Алексапольський

85. *Урік* – Юрій

86. *Ярек* – Ярослав М.

87. *Ярік* – Ярослав Л.

88. *Кос* – Шаповалов *Кос*тянтин

89. Сем – Семен Обломей

90. *Степ* – Педченко *Степ*ан
91. *Тара* – *Тара*с Дмитренко
92. *Staho* – Станіслав Степаненко
93. *Пашик* – Павло
94. *Сєрий* – Тишковець Сергій
95. *Джулія* – Юлія Шевченко
96. *Кара* – Володимир Чорний
97. *Кром* – Крулів Роман
98. *Матвій*
99. *Яр* – Яцун Роман
100. *Микитович(Лев)* – Анатолій Левченко Миколайович
101. *Петрович* – Яцюк Олександр Петрович
102. *Батя* – Андрій Панченко
103. *Брат* – Здеб Василь
104. *Брат* – Коломієць Олег
105. *Дика*
106. *Добриня*
107. *Добряк*
108. *Добряк* – Савчук Василь
109. *Капелан* – Шпак Андрій
110. *Кіпіш* – Андрій Кальченко
111. *Козак* – Владислав Логвиненко
112. *Комбрат* – Черняхівський Вадим
113. Кум – Коломієць Сергій
114. *Лаваш* – Богдан Білий
115. *Лютий* – Петренко Володимир
116. *Майстер* – Василь Особа
117. *Максимус* – Осіпова Оксана

118. *Мрак*

119. *Ніндзя* – Віталій Слезюк

120. *Пантера* - Горкавенко Олександр

121. *Паровоз* – Томащук Андрій

122. *Санта* – Андрій Дмитревич

123. *Сивий* - Хандій Василь

124. *Смайлик* – Артем Саутін

125. *Студент* – Віктор

126. *Студєнт* – Ігор

127. *Титан* – Юрій Іваніцький

128. *Фрімен* – Плиса Карен

129. *Борода* – Шевченко Владислав

130. *Великий* – Володимир

131. Гриць - Ткачук Михайло

132. *Дядько*

133. *Кеп*

134. *Лисий*

135. *Малиш*

136. *Ред*

137. Рижий

138. *Синочок*

139. *Старий*

140. *Танго* – Осадко Олександр

141. *Піаніст* – Чайка Олександр

142. *Гуллівер*

143. *Дулітл* – Мазуров Сергій

144. *Еней*

145. Ескобар

146. *Леся* – Олеся Михайленко

147. *Мазай* – Іван Удодік

148. *Рагнар* – Валерій Востріков

149. *Сенека* – Роман Ратушний

150. *Сімба* – Федькович Олег

151. *Соломон* – Олександр Нахман

152. Терра

153. *Тор* – Геннадій Афанасьєв

154. *Фенікс* - Мітака Валерій

155. *Нефрит* – Дмитро

156. *Камінь* – Голядинець Володимир

157. *Кент*

158. *Січень* – Лєра

159. *Схід (Стасік)* – Станіслав Артьоменко

160. *Балаклія* – Кіктьов Андрій

161. *Вінниця* – Висоцький Сергій

162. *Грузін* – Поліщук Олександр

163. *Київ* – Дмитро Ржаніцин

164. *Коваль* – Махнюк Юрій

165. *Малібу* – Юрченко Анатолій

166. *Сихівський* – Березюк Тарас

167. *Старуня* – Григорук Тарас

168. *Тишківка*

169. *Херсонець* – Бурмагін Кирило

170. *Ялта* – Шура Рязанцева

171. *Гуцул* – Бондарчук Ярослав

172. *Лемко* – Богдан

173. *Татарин* - Сабіров Марат Ільшатович
174. 1rokes
175. Аферист – Сергій
176. *Глово* – Колєснік Богдан
177. *Єнот* – Олег Кобик
178. *Кара* – Аліна
179. *Яся*
180. *Аргон*
181. *Артист* – Максим Росляков
182. *Архітектор* – Маркіян Нагорнюк
183. *Бармен* – Осінський Віталій
184. *Бармен* – Перегудов Микита
185. *Бізнесмен* – Іван
186. Болт – Шелковников Сергій
187. Варяг – Руслан Пісковий
188. *Вчитель*
189. *Гайка*
190. *Декан, Історик* – Дмитро
191. *Депутат* – Іванішин Артем
192. Джаз – Клюфас Олег
193. ДИНАМО – Комаров Олександр
194. *Діскавері* – Артеменко Артем
195. *Док* – Кекіш Василь
196. *Док* – Токарчук Андрій
197. *Док* – Янченко Валентин
198. *Доктор*
199. *Еколог* – Фінбар Кафферкі
200. *Еней* – Ярослав Янів
201. *Енергетик*

202. *Єгер* – Сергій Ільїнов
203. *Кабіна* – Іван Новаковський
204. *Кардан*
205. *Кулінар* – Д. Слободян
206. *Кучер* – Ю. Бойко
207. *Лісник*
208. *Математик* – Куницький Вадим
209. *Медик* – Святослав
210. *Мер* – Олександр Цебрій
211. *Механік* – Віктор Жежеров
212. *Музикант* – Юров Олександр
213. *Педагог*
214. *Пекар*
215. *Скіф (Кузя)*
216. *Снайпер* – Дмитро
217. *ТИХИЙ* – Долинський Андрій
218. *Тіктокер* – Олег Дзюбка
219. *Тренер* – Данко Руслан
220. *Тренер*
221. *Фізрук* – Молоков Олександр
222. *Фізрук* – Ферштей Василь
223. *Флорист*
224. *Форель* – Роман
225. *Художник* – Іван Никель
226. *Шах*
227. *Шериф*
228. *Шеф* – Беріл Артем
229. Штука - Тисяченко Андрій
230. *Лев* – Пацалов Олександр
231. *Кундиль* – Ковальов Євгеній

232. *Зайчик* – Пустільнік Віталій
233. *Цвіркун* – Кулеба Назар
234. *Hornet* – Андрій Харків
235. *Полинь* – Терлецький Олександр
236. *Соя* – Олена
237. *АГС* – Бугер Сергій Анатолійович
238. *Байрактар* – Дубницький Андрій
239. *Бронік* – Івасюк Ярослав
240. *Іскандер* – Коняхін Олександр
241. *Кадет (Лютий)* – Віталій Литвин
242. *Корсар* – Руденок Віктор
243. *Кріс* – Андрій Чепіль
244. *Легіонер* – Олександр Шатохін
245. *Танчік* – Давидов Максим
246. *Берет* – Садрук Василь
247. *Прапор* – Трохимчук Ігор
248. *Тризуб*
249. *Іслам* – Орест
250. *Маркіз* – Микосянчик Анатолій
251. *Добро* – Добротвір Василь
252. *Жид* – Ігор М.
253. *Мисливець* – Охотський Матвій
254. *Смішарик* – Шарпило Сергій
255. *Соя* – Олена
256. *Тихий* – Зайцев Олександр
257. *Тихий* – Неговора Леонід
258. *Корсар* – Роман Чорномаз
259. *Посіпака* – Данило Мурашко
260. *Riorik* – Лахновський Олексій

261. *SIRKO* – Підгурський Іван
262. *SKIF*– Стародуб Сергій
263. *Амір* – Пінчук Мирослав
264. *Бандерас* – Городецький Антон
265. *Бармен* – Берікул Олександр
266. *Барні* – Гарбовський Владислав
267. *Батя* – Гаврішко Віктор
268. *Боб* – Іванчишин Богдан
269. *Бранд* – Горошко Владислав
270. *Вігман* – Порплиця Алла
271. *Галас* – Міщенко Андрій
272. *Гантеля* – Прокопенко Ігор
273. *Грек* – Ілля Доценко
274. Гусь – Селютін Владислав
275. *Док* – Гришин Володимир
276. *Ібліс* – Фецич Степан
277. *Кинджал* – Бордусь Максим
278. *КІТ* – Данилець Назар
279. *Князь* – Долгоруков Андрій
280. *Ковбой* – Тебешевський Андрій
281. *Лаванда* – Кравчук Анастасія
282. *Ляко* – Рослий Микола
283. *МАДЖАХЕД* – Гагуа Борис
284. *Матрос* – Кирячок Сергій
285. *Мойша* – Фелюст Михайло
286. *Паска* – Кухарчук Микола
287. *Патрон* – Воронко Андрій
288. *Путеец* – Алфьоров Сергій
289. *Сага* – Спіцин Андрій
290. *Санпай* – Жадінець Олександр

291. *Скорпіон* – Гурин Роман
292. *Сокіл* – Бучко Роман
293. *Тайсон* – Дяченко Олег
294. *ТАЛІБ* – Мигдаль Роман
295. *Тихий* – Ятченко Олексій
296. *Тортик* – Дубик Степан
297. *Фенікс* – Наточий Максим
298. *Фірст* – Отрок Ярослав
299. *ХОХОЛ* – Керстюк Сергій
300. *Худ. Рук.* – Цвітченко Едуард
301. *Циган* – Дженжера Сергій
302. *Чапай* – Гардиманенко Сергій
303. *Шторм* – Боровський Олександр
304. *Юрість* – Шпарик Андрій

Анотація

Актуальність дослідження. Дослідження та опрацювання позивних військовослужбовців, які вступили до Збройних сил України на початку повномасштабного вторгнення, ще не було об'єктом наукового комплексного аналізу з погляду лінгвістики та лінгводидактики. Важливо фіксувати, систематизувати та мотивувати позивні військовослужбовців для того, щоб зберегти цей важливий пласт неофіційного найменування українських воїнів для подальшого наукового опрацювання та змоги розгледіти загальну палітру національної характеристики номінації, властиву воїнам сьогодення. Вивчення позивних військовослужбовців у закладах освіти сприятиме вихованню почуття патріотизму, поваги до українських захисників та кращого розуміння важливості власної національної ідентичності. Усе вищевказане й зумовило актуальність дослідження.

Мета роботи – здійснити комплексний лінгвістичний та лінгводидактичний аналіз позивних військовослужбовців з 2022 р.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань:**

– проаналізувати стан дослідження позивних в українському мовознавстві;

– висвітлити термін «псевдонім» та «позивний» у світлі сучасних мовознавчих студій;

– схарактеризувати та узагальнити позивний у системі власних назв;

– зібрати та систематизувати позивні учасників повномасштабного протистояння;

– описати причини, які детермінують вибір тієї чи іншої самоназви військовими;

– покласифікувати позивні за мотивами номінацій;

– з'ясувати структурно-семантичні особливості позивних;

– описати позивні військовослужбовців крізь призму методики викладання української мови в закладах загальної середньої освіти.

Методика дослідження. Під час наукового дослідження в роботі було опрацьовано достатню кількість наукової літератури, зібрано потрібний матеріал завдяки створеному в Google Формі питальника військовослужбовців, польовим дослідженням, а також офіційним сайтам («Меморіал» та електронним петиціям до Президента України). Проаналізовано зібраний матеріал крізь призму ономастики, соціоономастики та лінгводидактики. Запропоновано створення системи вправ із позивними на уроках української мови від 5 до 11 класу.

Загальна характеристика наукової роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. У першому розділі «Теоретичний аспект дослідження позивних» описано позивні в концепціях різних мовознавців, запропоновано власне трактування позивного. Другий розділ «Лінгвістичний аналіз позивних військовослужбовців» присвячений розгляду позивних крізь призму ономастики та соціолінгвістики. У цьому розділі подано класифікацію позивних за мотивами номінації, погруповано найменування з погляду ендогенності/екзогенності та описано, як сприймають позивні військовослужбовці та цивільне населення. У третьому розділі «Лінгводидактичний вимір дослідження позивних» запропоновано систему завдань із позивними на уроках української мови для реалізації виховної мети та соціокультурної лінії програми.

Результати та матеріали дослідження можна використовувати також у навчальному процесі під час викладання курсів з лексикології сучасної української літературної мови та ономастики у вищих навчальних закладах. Подані напрацювання будуть корисними для вивчення номінаційних явищ різних класів та підкласів пропріативів, а також для створення ономастичних словників, довідників.